

Utdanning
Nr. 8, 6. september 2024

Slik hjelper du sjenerte barn

Når skal man dytte de sjenerte barna ut av komfortsonen, og når skal de få slippe? Det diskuterer pedagogene i Byfjordparken barnehage hver dag.

INNHOOLD

Redningslæreren

– Hadde det ikke vært for Agnethe, ville jeg ikke hatt vitnemål i dag, sier Simen Velle, leder i Fremskrittspartiets Ungdom.

18

Gylne øyeblikk

Helga Falch Johannessen forteller om hvordan temaet ulv fikk fart på elevene hennes.

48

Jentebølgen

Stadig flere jenter peiler seg inn mot arbeid på sjøen og for oppdrettsnæringa.

22

Premiekryss for pedagoger

Ord bortover og ord nedover. Hui kor det går!

		GRESK KRIGSGUD MINE		
	RESPEKT DYREBO			
HÆR				
EU-BØRGERE HEDRES				
	LAWRENCIUM	GITTERKASSE HODE		

50

Bomullsbarne

Skole er ikke for alle. Hva gjør politikerne med det? Tilsynelatende svært lite, skriver kronikkforfatter Ragnhild Wie Andersen.

Quiz

Femten spørsmål: Hvor mange rette svar greier du?

Hold deg oppdatert på

UTDANNINGSNYTT

LEDER

De stille barna må også bli hørt

Jeg husker hvor sjenert jeg kunne bli noen ganger da jeg var liten. Tro det eller ei, må jeg vel kanskje legge til. For de fleste kjenner meg som en som tar mye plass, men det var ikke alltid sånn. Jeg husker fortsatt følelsen som kunne melde seg hvis jeg skulle til et nytt sted eller være med fremmede folk. Da knøyt det seg i magen.

Lillebroren min hadde det verre. For ham var barnehagestarten et lite mareritt. Han gråt, han var lei seg i ukevis. I dag er han også den som gjerne holder en tale uten manus, men mamma og pappa skjønnte fort at han trengte ekstra trygghet i overgangen. Sånn har det vært for minstemann hjemme hos oss også. Etter hver sommer måtte vi gjennom nye uker med tilvenning i barnehagen, selv om både barn og de voksne på avdelingen var de samme.

Heldigvis tok de seg tid til ham. De så og lyttet. Det er det det handler om.

Forskerne sier at sjenerthet kan føre til utfordringer i sosiale relasjoner. Barna som opplever det som spesielt vanskelig å nærme seg andre, er ofte lei seg og nedfor. De føler de har et uforløst potensial. De vil, men de får det ikke til. I en fersk doktorgrad fra Universitetet i Stavanger er konklusjonen at disse barna trenger ekstra tid og oppmerksomhet. De må trygges for å tørre.

I skole og barnehage kommer utfordringene for de sjenerte barna på løpende bånd. Enten det er rollelek, ta-med-dag, klassens time eller muntlige presentasjoner. I Byfjordparken barnehage bruker de mye tid på å forstå barnas temperament og hvordan de takler disse situasjonene. Målet er ganske enkelt at alle barna skal trives og ha det godt. Men det krever kompetanse og tid om de stille barna skal bli hørt.

Kaja Mejlbo, ansvarlig redaktør

BARNEHAGE

Sykefraværet gikk ikke ned, men kvaliteten gikk opp

De ansatte opplevde flere fordeler med å bytte inn vikarmidler mot en fast ansatt.

Tekst: Kaja Mejlbo

I 2019 vedtok bystyret i Fredrikstad å gjennomføre et pilotprosjekt i to kommunale barnehager. Budsjetten i barnehagene skulle være det samme, men i stedet for å bruke penger på vikarer fikk barnehagene ansette hver sin medarbeider.

På grunn av pandemien ble prosjektet forsinket, men i 2023 gikk endelig startskuddet. Ett år etter foreligger forskningsrapporten. Under Arendalsuka i august presenterte Fafo-forskerne Ketil Bråthen, Leif E. Moland og Selma Yssen resultatene.

De konkluderer med at en ekstra ansatt ikke førte til endringer i sykefraværet. Det har imidlertid heller ikke påvirket regnskapene, og mange av de ansatte påpeker flere fordeler med å ha en ekstra ansatt kontra å bruke vikarer.

«Det skaper mer trygghet og ro rundt barna, som i større grad møter kjente voksne. Både ansatte og ledere sparer tid og krefter på oppgaver som oppfølging og veiledning av vikarer. I tillegg oppleves det som forutsigbart at man har en erstatter tilgjengelig på huset og ikke er avhengig av å få tak i en vikar fra bemanningsbyrå», heter det i sluttrapporten.

«Positive ringvirkninger»

«Både ansatte og ledere forteller om en mer stabil bemanning, om mindre stress og mer forutsigbarhet i arbeidshverdagen. Dette kan kanskje påvirke sykefraværet på sikt. Det framstår uansett som positive ringvirkninger for arbeidsmiljø og for barnehagekvalitet», står det videre i rapporten.

Foto: Google maps

De to barnehagene som har vært med i prosjektet, er Smertulia (bildet) og Fredrikstadmarka barnehager. De fikk utvide staben med ett årsverk hver, og begge barnehagene ansatte en barne- og ungdomsarbeider i stillingen.

De to barnehagene som har vært med i prosjektet, er Smertulia og Fredrikstadmarka barnehager.

De fikk utvide staben med ett årsverk hver, og begge barnehagene ansatte en barne- og ungdomsarbeider i stillingen. Det er ikke lagt opp til at prosjektet skal videreføres.

Rødt-politiker i Fredrikstad, Hanna Bergh, har ivret for prosjektet. Hun sier til Fredriksstad Blad at hun synes konklusjonene til forskerne er interessante, selv om prosjektet ikke ga den ønskede effekten på sykefraværet.

– Prosjektet stadfester jo at vi får gode tjenester med mer bemanning. Det er veldig bra

for barna, og det gir en stabil arbeidsgruppe og gladere ansatte, sier Bergh.

Åpen for å forlenge ordningen

Leder for oppvekstutvalget i Fredrikstad, Jorulf Elias Laabak (H), har lagt merke til det samme.

– Det er interessante funn som kommer frem i rapporten. Vi tar med oss dem videre i arbeidet med kvalitet i barnehagene, sier han.

– Vil det være mulig for styrere i barnehagene å søke om å omdisponere vikarmidler til faste ansatte nå?

– Per nå ikke det. Men det er noe jeg tenker at vi bør vurdere, sier Laabak.

VI FORENKLER TILPASSET OPPLÆRING 1.-10. TRINN - VGS - VO

www.arbeidmedord.no

JEG VIL LÆRE Å LESE 1-8 1.- 3. TRINN

BOKA ER FORTSATT VIKTIG

1-4 LYD- OG BOKSTAVINNLÆRING

5-8 LESEFORSTÅELSE

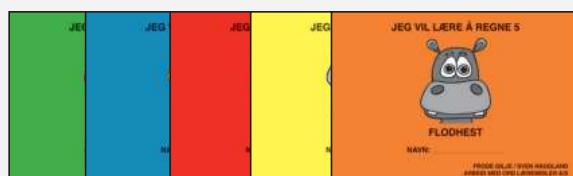

Motiverende bøker for de yngste elevene

Pris pr. bok kr 75,-. A5 format, engangsbøker. BM og NN. Jeg vil lære å lese 1-4, store eller små bokstaver

JEG VIL LÆRE Å REGNE 1-5

Tallene 1-20

Motiverende bøker for de yngste elevene

Pris pr. bok kr 75,-. A5 format, engangsbøker. BM og NN.

VIIDET

Passer best på 3. – 6. trinn.
Kan også brukes på eldre elever og i v.o.

Nivådifferensiert undervisningsopplegg på tre nivå

Grunnleggende ferdigheter i norsk, engelsk og matematikk

- Ypperlig for elever med lese- og skrivevansker. Lett å bruke.
- 15 tema fra naturfag, religion og samfunnsfag. Tre hefter til hvert tema. Eks. på tema: Vennskap, Familie, FN, Jul, Trafikk.
- 45 hefter. Kan gjøres uavhengig av hverandre.
- Kan brukes digitalt. Må ha program som kan åpne PDF.
- Passer best til utskrift for å jobbe på papir.
- Repetert lesing. Helhetslesing. • Kan brukes hver for seg eller tverrfaglig.

Norsk og engelsk kr 440,- + mva. pr. hefte. Matematikk kr 400,- pr. hefte + mva.
Bokmål. **Kun digital utgivelse.** Kopiering tillatt. **6 tema (18 hefter) klar aug. 2024.**

NYHET!

Kommer aug. 2024

FOKUS PÅ SKRIVING 1-6

1.-6. trinn

Skaper skriveglede og forbedrer leseferdigheten
- To nivå

BM og NN
Pris pr. hefte kr 560,- + mva. Kop. or.

ALLE MÅ LESE MYE 1-5

1. og 2. trinn.

God lesestart for alle
- 60 historier
- Oppgaveark
- Tre nivå

BM og NN
Pris pr. hefte kr 560,- + mva. Kop. or.

OPPGAVEMIKS

5.-10. trinn, vgs, vo.

72 artikler for lesetrening
Grammatikk
Rettskriving
Språktrening
To nivå
Også engelsk

BM og NN
Pris pr. hefte kr 560,- + mva. Kop. or.

DYRENE I SKOGEN SNAKKER

3. og 4. trinn

Ypperlig for lese- og skrivekurs

BM og NN
Pris kr 560,- + mva. Kop. or.

REPETERT LESING

1.-10. trinn.

Ingen metoder har vært bedre i vårt materiell enn repetert lesing
To nivå
Salgssuksess

BM og NN.
Pris pr. hefte kr 560,- + mva. Kop. or.

LESESTRATEGI 1-4

Brukes på 4.-10. trinn

Mange lesestrategier for god læring
3 nivå
Fagtekster

BM og NN
Pris pr. hefte kr 560,- + mva. Kop. or.

LES, TEGN OG FARG

Enkelt og lærerikt hefte for 2. og 3. trinn

- * Lesetrening
- * Studieteknikk
- * Begreper
- * Tekster til alfabetet
- * To nivå
- * Flott for min.språklige

BM og NN. Inkl. digital utgave.
Pris kr 560,- + mva. Kop. or.

UKENYTT

5.-10. trinn

41 utgivelser hvert skoleår
Følger skoleåret

Nyhetsquiz!
Lærerikt og engasjerende opplegg om nyheter

BM og NN
Årsab. kr 1680,- + mva.
1/2 årsab. kr 890,- + mva.

ARBEID MED ORD

DIGITALE UTGIVELSER AV DE FLESTE HJELPEMIDLENE
www.arbeidmedord.no

Tlf: 380 33 002 Epost: sven@arbeidmedord.no

VIDEREGÅENDE SKOLE

Aldri før har flere fullført og bestått

Ferske tall viser at 82 prosent av elevene fullfører videregående utdanning. I Finnmark har økningen vært størst over tid.

Tekst: Kaja Mejlbo

Tallene, som er publisert hos Utdanningsdirektoratet (Udir), viser at trenden med at stadig flere fullfører videregående opplæring fortsetter. 82,2 prosent av dem som begynte på videregående trinn 1 (vg1) i 2017, fullførte med studie- eller yrkeskompetanse i løpet av fem eller seks år. Det er en økning på 1,2 prosentpoeng fra 2016 og ny rekord!

I løpet av perioden 2006–2017 har gjennomføringsandelen totalt sett økt med 10 prosentpoeng. I Finnmark har økningen vært aller størst. Sammenlignet med 2006-kullet har gjennomføringsandelen økt med 21 prosentpoeng.

Det er de godt fornøyd med i fylkeskommunen.

– Selv om vi fremdeles ligger lavest i landet, har vi en meget god økning i prosentandel over tid, sier seksjonsleder for skole, Carl Phillip Lund. Han roser lærerne for jobben de har gjort.

– Årsaken til økningen ligger i lærernes gode innsats i klasserommene over flere år. Skolene har jobbet godt med å få alle elever gjennom, og administrasjonen i fylkeskommunen legger til rette for at skolene skal få dette til, sier han og peker også på at næringslivet spiller en viktig rolle.

– Det er næringslivet som står for opplæringen når ungdommene blir lærlinger innen yrkesfag, og bedriftene gjør et strålende arbeid med lærlingene i fylket vårt.

Hensyn til ungdommene og næringslivet

– Hva er viktig for å sikre at flest mulig ungdom i Finnmark fullfører videregående skole?

– Vi ser det som viktig å gi et utdanningstilbud som både er attraktivt for ungdommene og som dekker de behovene som det lokale næringslivet har. Over halvparten av våre søkere søker seg til

yrkesfaglige utdanningsprogram, og Finnmark har læreplasser til alle. Vi har også ressursteam på hver av skolene som har som oppgave å følge opp elever som har behov for det.

Lund peker også på at de er et fylke med store avstander, og at en del elever må flytte på seg for å ta videregående skole.

– Vi søker likevel mot å tilby et så bredt tilbud som mulig på vg1, slik at elever i minst mulig grad må flytte i ung alder. Tilbud nær eget hjem ser vi også som en viktig suksessfaktor, men for de elever som må flytte, har vi elevhjem ved nesten alle skoler, og en vertsfamilieordning der vi ikke har elevhjem ved skolen, forteller han.

En av to fullfører på restaurant- og matfag

Tallene fra Udir viser også at stadig flere også fullfører på normert tid. 70 prosent av 2017-kullet tok videregående på normert tid. Det er 3 prosentpoeng høyere enn for 2016-kullet. Det er imidlertid store forskjeller mellom utdanningsprogrammene.

Fortsatt er det slik at flere elever på studieforberedende program fullfører og består enn på yrkesfag. På studieforberedende er tallet 9 av 10, mens på yrkesfag er tallet 7 av 10.

Det er også store forskjeller mellom de ulike yrkesfaglige utdanningsprogrammene. I elektro og datateknologi fullførte 81 prosent med studie- eller yrkeskompetanse, mens tilsvarende andel for restaurant- og matfag er 52 prosent. Én av fire elever som startet på utdanningsprogrammet restaurant- og matfag høsten 2017, sluttet før de hadde gjennomført opplæringen.

Årsaken til økningen ligger i lærernes gode innsats i klasserommene over flere år.

Carl Phillip Lund,
seksjonsleder for skole
i Finnmark fylkeskommune

Illustrasjonsfoto: Siv Dalmen

I løpet av perioden 2006–2017 har gjennomføringsandelen totalt sett økt med 10 prosentpoeng.

Frp vil ha tilbake narkorazziaer med hund i skolen

– Det er på tide å få tilbake politirazziaer med narkotikahunder i skolen, mener Frps Ingeborg Bjørnevik.

– Vi kan ikke sitte stille og se på at narkotikabruken blant ungdom eskalerer, og at stadig yngre barn blir trukket inn i en kriminell løpebane, sier hun til NRK.

I 2021 ble narkorazziaer med hund på skoler

stanset av Politidirektoratet, etter flere år med debatt og kritikk mot praksisen.

Eleveorganisasjonen påpekte blant annet at elever opplevde besøk av narkotikahunder som utrygt og stigmatiserende.

Bjørnevik er ikke enig i den beskrivelsen.

– Politiet må få alle virkemidler de trenger for å få bukt med en utvikling der vi ser at barn ned i barneskolealder er ute og omsetter dop på vegne av gjengkriminelle, sier Bjørnevik. ©NTB

VIDEREGÅENDE SKOLE

Illustrasjonsfoto: Lise Åserud/NTB

Ber om lovlighetskontroll av vedtak om russegenser

Før sommerferien forbød fylkestinget i Hedmark russegensere, for å motvirke ekskludering. Frp ber om en vurdering av om vedtaket er lovlig.

– Vi kan ikke skjønne at det er i tråd med norsk lov at man skal kunne begrense yringsfriheten elever har på denne måten her, sier fylkestingsrepresentant Truls Gihlemoen (Frp) til NRK.

Han forteller at han vil få undersøkt om vedtaket er lovlig. Gihlemoen får støtte fra fylkeslederen i Innlandet Unge Venstre, som selv var russ i fjor. Thyra Håkonsløkken kaller det et dusteforbud.

– Det burde gå en grense. Fylkespolitikerne bør ikke bestemme hva videregående elever skal gå med på skolen. Det mener jeg er å gå for langt.

Fylkesordfører Thomas Breen (Ap) bekrefter overfor kanalen at han har mottatt krav om lovlighetskontroll.

– Det er helt fair, og vi kommer til å sende den videre til statsforvalteren og departement for vurdering. Vi ønsker at dette skal stå seg over tid, og hvis vi må justere tekst, er det helt fint, forteller Breen. ©NTB

Barnehagen er tøff for de sjenerte barna

Sjenerte barn trives dårligere i barnehagen enn andre barn. – De står ofte og ser på at de andre barna leker og vet ikke alltid hvordan de skal få bli med, sier forsker Catharina van Trijp.

Tekst: Sonja Holterman Foto: Dina Danielsen Illustrasjon: Kristin Slotterøy

I Byfjordparken barnehage i Stavanger gjør de seg klar til å ta imot barna etter sommerferien. De ansatte vet at noen gruer seg mer enn andre til barnehagestart.

– Å starte i barnehagen kan være vanskelig for mange barn, men det er ofte ekstra utfordrende for de sjenerte, sier forsker Catharina van Trijp.

Det er de sjenerte Byfjordparken barnehage har et spesielt fokus på denne tiden av året.

– Disse barna synes det er vanskelig å ta kontakt med andre barn. De bruker mye tid på å bli trygge og delta i sosiale samspill, sier Gøril S. Holm.

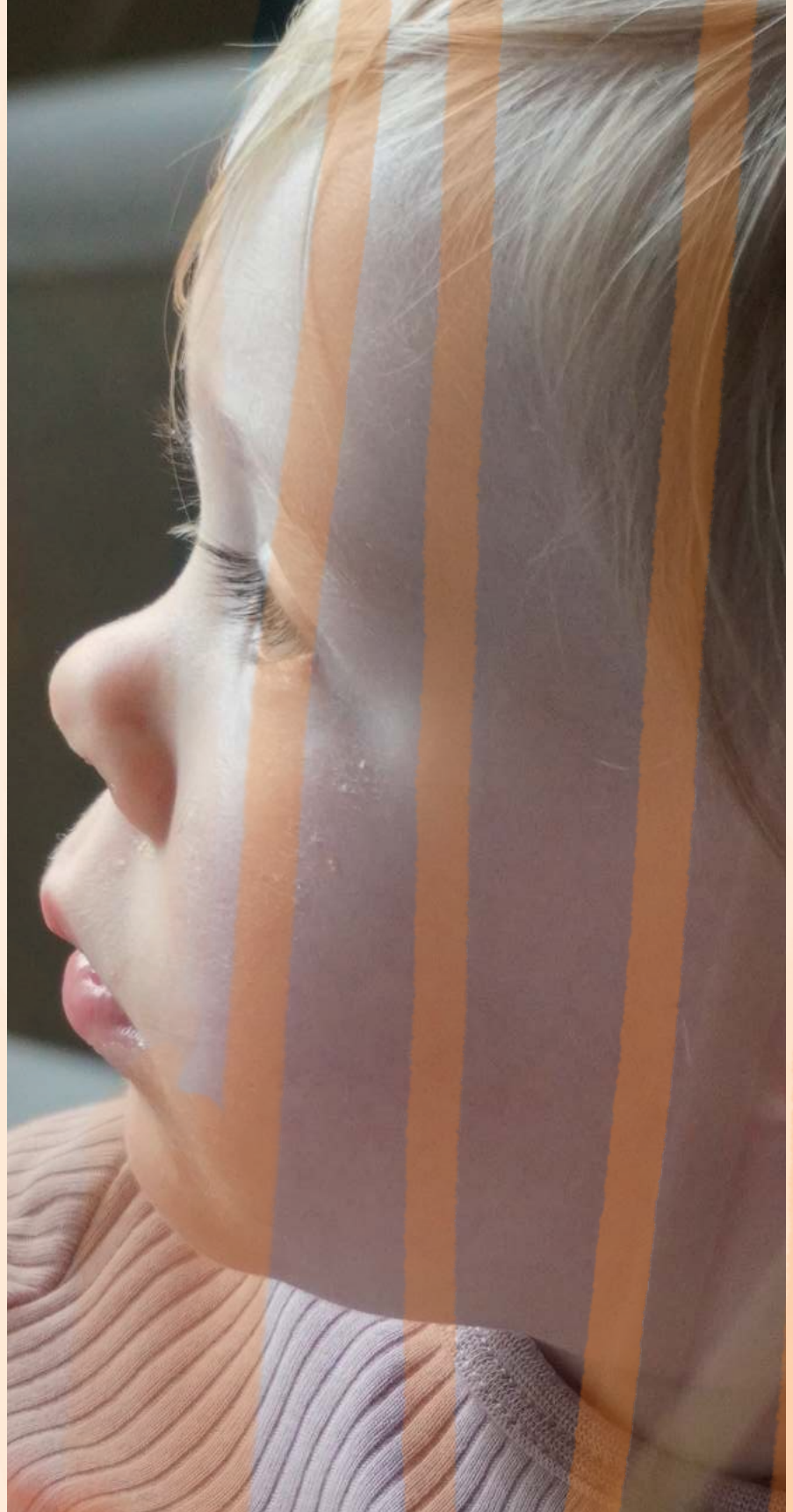
Hun er pedagogisk leder i en småbarnsavdeling i Byfjordparken barnehage. Den ligger like ved sjøen i Stavanger og har et stort lekeområde på taket. Her leker 100 barn hver dag, men ikke alle er like aktive i leken.

– På storavdeling har barna ofte rolleleker. Der dukker det også opp dilemmaer. Vi ser at noen barn alltid får de mindre attraktive rollene som lillesøster, baby eller hund. Det kan i verste fall være mobbing, men det finnes også barn som ønsker disse rollene. Ikke alle vil gå inn og ta rollen som president og få den oppmerksomheten det medfører, sier Yvonne B. Bruhn, som er avdelingsleder for en avdeling for store barn.

– Du må ta en vurdering. Skal du pushe et sjenert barn til for eksempel å være dagens hjelper foran alle de andre, eller skal vi la det få slippe, spør hun.

Pedagogene der velger ofte å la barnet slippe.

–Hvorfor må alle komme frem? De må jo

ikke det, sier Gøril S. Holm.

Pedagogene balanserer mellom å dytte dem ut av komfortsonen og å la dem få slippe.

Fire ulike temperament

– Det som ofte kjennetegner de som er sjenerte, er at de tar en observerende rolle. De tør ikke hive seg ut i leken, sier Yvonne B. Bruhn.

– Det kan se ut som om de sjenerte barna har det fint når de leker alene, men ofte er de alene fordi de ikke vet hvordan de kan komme inn i lek med andre barn. De vil gjerne være med, men de tør ikke, sier forsker Catharina van Trijp.

Hun er førsteamanuensis ved barnehagelærerutdanningen ved Universitetet i Stavanger og har skrevet doktorgrad om sjenerte barn. Disse barna har det særlig vanskelig når de begynner i barnehagen og møter nye omsorgspersoner, nye barn og et helt nytt miljø.

Hennes forskning viser at sjenerte barn mis-

trives oftere enn andre, blant annet fordi de gjerne vil leke.

– Når barn er sjenerte, tenker man kanskje at de ikke er sosiale, men det er to ulike ting. Når barna er sammen med noen de føler seg trygg med, kan de være veldig sosiale, sier van Trijp.

I doktorgradsavhandlingen, som er en del av forskningsprosjektet Trygg før 3, har hun sett på de yngste barna opp mot fire typer temperament. Sjenanse, hvor aktive barna er, hvor emosjonelle og hvor sosiale de er.

– Sjenerte barn kan ha utfordringer med å komme inn i lek med andre barn. De trenger litt ekstra tid for å bli kjent med andre og føler seg tryggere når de kan være med folk de kjenner godt, sier forskeren.

Forskerne i Trygg før 3-prosjektet sendte spørreskjema til både ansatte og foreldre for å finne ut hva barnets temperament og dets trivsel var.

– Vi fant ut at barn som er mer sjenerte eller

De vil gjerne
være med, men
de tør ikke.

Catharina van Trijp, forsker

Sjenerte barn er ofte sosiale.

Yvonne B. Bruhn, pedagogisk leder

emosjonelle, har det vanskeligere enn andre barn i barnehagen, sier van Trijp.

Hun sier det er lurt å støtte de sjenerte barna når man merker at de ser på andre barn. Da kan man spørre om de har lyst til å være med i den leken og invitere barnet med.

– Jeg tenker det er veldig viktig at de som jobber i barnehage, er bevisst på at temperamentet har så mye å si for hvordan man trives, sier van Trijp.

Hun mener det er viktig at barnehagelærere sammen med foreldre finner ut hvilken type temperament barnet har.

– Det handler ikke om å si «du er sjenert» eller «du er emosjonell», men om å være litt mer bevisst på at alle har temperament. Og ut fra temperament har man ulike behov.

Sjenerte barn krever mye av ansatte

– Før barn begynner hos oss, har vi samtaler med foreldrene, og vi observerer barna. Ut fra dette vurderer vi hvilket temperament barnet har, forklarer pedleder Yvonne B. Bruhn.

Temperamentene er de samme som forskerne opererer med; sjenerte, aktive, emosjonelle og sosiale.

– Dette er ikke båser vi plasserer dem inn i, men hjelp for oss som jobber med barna. Det gjør oss mer bevisst på hva de ulike barna trenger av hjelp og støtte fra oss, sier Gøril Holm.

Det temperamentet de to barnehagelærerne opplever at er mest utfordrende for oppstart i barnehage, er sjenanse.

– Vi sier at dette er barn som er «slow to warm up». Det tar tid for dem å bli trygge i nye settinger, og det tar tid for dem å tilpasse seg, om det er nye personer.

I Byfjordparken forsøker de ansatte å hjelpe de sjenerte inn i leken.

– Sjenerte barn er ofte sosiale. De ønsker og trenger å være en del av fellesskapet. De trenger vennskap og å oppleve å være en del av leken. Men miljøet rundt må tilpasses så de kan lykkes, sier Yvonne B. Bruhn.

De to barnehagelærerne mener det er veldig viktig å støtte sjenerte barn, og være forsiktige

med å presse dem for mye.

– Overganger kan være vanskelig, og mange av disse barna har en redsel for nye situasjoner. Dersom man ikke behandler disse barna riktig, kan de utvikle angst, sier Bruhn.

Hun mener ansatte i barnehagen kan gjøre mye for å øke trivselen til sjenerte barn.

– For meg er det viktig å kunne lese barn for å se hva de trenger. Når trenger de støtte og når skal jeg trekke meg litt vekk? Den voksenrollen er ekstremt viktig.

Hun innrømmer at det kan være krevende å gi sjenerte barn oppmerksomheten de trenger.

– Vi som jobber her, er ærlige med hverandre. Noen ganger går jeg til en kollega og sier at nå trenger jeg faktisk en pause. Da kan det være at et sjenert barn har holdt meg i hånden eller sittet på fanget mitt hele dagen.

Ikke bare oppstarten som er vanskelig

I Byfjordparken lar de ansatte sjenerte barn få lov til å bruke lang tid på å bli trygge. Oppstarten starter med et langt møte med foreldrene.

AKTIVITET:
Er alltid på farten, er full av energi.

EMOSJONALITET:
Lett for å gråte, har lett for å reagere med sterke følelser.

DE FIRE TEMPERAMENTENE

SJENANSE: Det tar lang tid før barnet blir trygg på fremmende.

SOSIABILITET:
Liker å være sammen med andre mennesker, vil heller leke med andre enn å leke alene.

KJENNETEGN VED SJENERTE BARN:

- Viser nøling i nye situasjoner
- Er stille
- Observerer andre før de deltar i leken
- Fysisk klamring
- Blir engstelige og/eller emosjonelle når de skilles fra sine primære omsorgspersoner
- Unngår øyekontakt eller å snakke i sosiale situasjoner
- Trekker seg tilbake fra situasjoner med høy lyd og/eller mange personer
- Uttrykker at de trives best i kjente omgivelser med kjente personer

Kilde: Buss og Plomin, 1984 og FILIORUM ressursbank: <https://www.uis.no/nb/forskning/sjenerte-barn-og-deres-trivsel-i-barnehagen>

Det er ikke noe galt i være sjenert, og de skal få være dem de er.

Gøril S. Holm, pedagogisk leder

– Vi snakker om barnets forutsetninger og hvor de er utviklingsmessig. Det som også blir viktig, er å snakke om temperamentet, sier Gøril S. Holm.

Barnets tilvenning går over flere uker, med korte besøk i barnehagen.

– Vi har fire-fem treff før oppstart. Ungene kommer i lekegrupper der de bare får bli kjent med barnehageområdet.

Allerede der observerer de barna.

– Vi ser hvordan de reagerer i nye situasjoner og ser på personlighetstypene. Men det tar lang tid å finne ut av hvilket temperament de egentlig har, sier barnehagelæreren.

Det er ikke bare i oppstarten at de sjenerte barna har det vanskeligere enn andre.

Forebygge senere vansker

Forskerne i «Trygg før 3» undersøkte trivselen til barna både ved oppstart og etter ett år. De fant ut at hele det første barnehageåret er litt mer utfordrende for de sjenerte barna.

– Vi fant faktisk at de barna som var mer

sjenerte ved oppstarten i barnehagen, også trivdes mindre etter ett barnehageår, sier Catharina van Trijp.

Forskeren mener det er viktig å hjelpe de sjenerte barna, slik at de kommer inn i miljøet og får venner.

– Vi må finne ut hva de trenger for å kunne trives. Det gjelder selvfølgelig alle barn som går i barnehage, men kanskje se litt ekstra på de sjenerte barna, sier forskeren.

I Byfjordparken mener de ansatte at det er viktig å passe ekstra godt på de sjenerte barna.

– Problemene oppstår når man er så sjenert at det går ut over læring og sosiale relasjoner. Hvis vi ikke griper inn, kan det bli et problem, sier Yvonne B. Bruhn.

Pedagogene frykter at de sjenerte barna som ikke får hjelp, kan få vansker senere i livet.

– Som voksne får de i verste fall høyere nivåer av depresjoner, angst, emosjonelle vansker og dårlige relasjoner til andre mennesker, sier Gøril S. Holm.

Pedagogene hjelper barna til å bli med.

– De ønsker å være en del av sosialt samspill, men får det ikke til. De vet ikke hvordan de skal gjøre det. De er gjerne sosiale og aktive når de er hjemme eller med folk de er trygge på, men strever i nye situasjoner, sier hun.

– Lov å være sjenert

De to pedagogene ønsker ikke å endre barna som er sjenerte.

– Det er ikke noe galt i være sjenert, og de skal få være dem de er. Målet vårt er at de skal trives og ha det godt, sier Gøril.

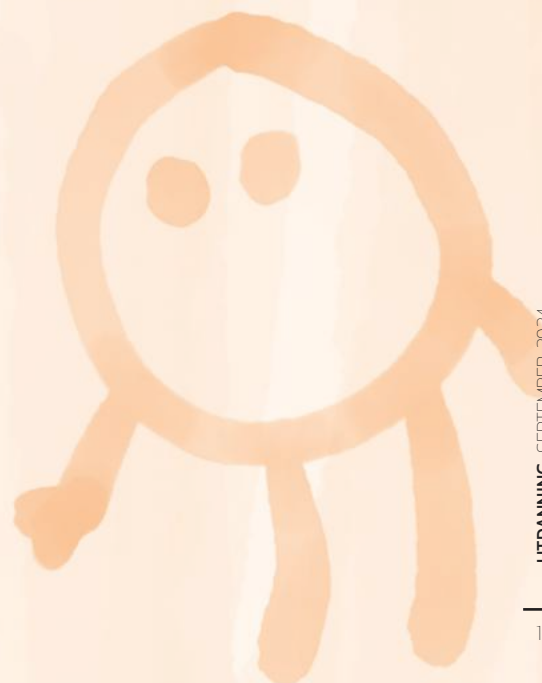
Forskningen viser at de sjenerte barna ikke har det like godt i barnehagen som andre barn. Dette jobber de ansatte i Byfjordparken mye med.

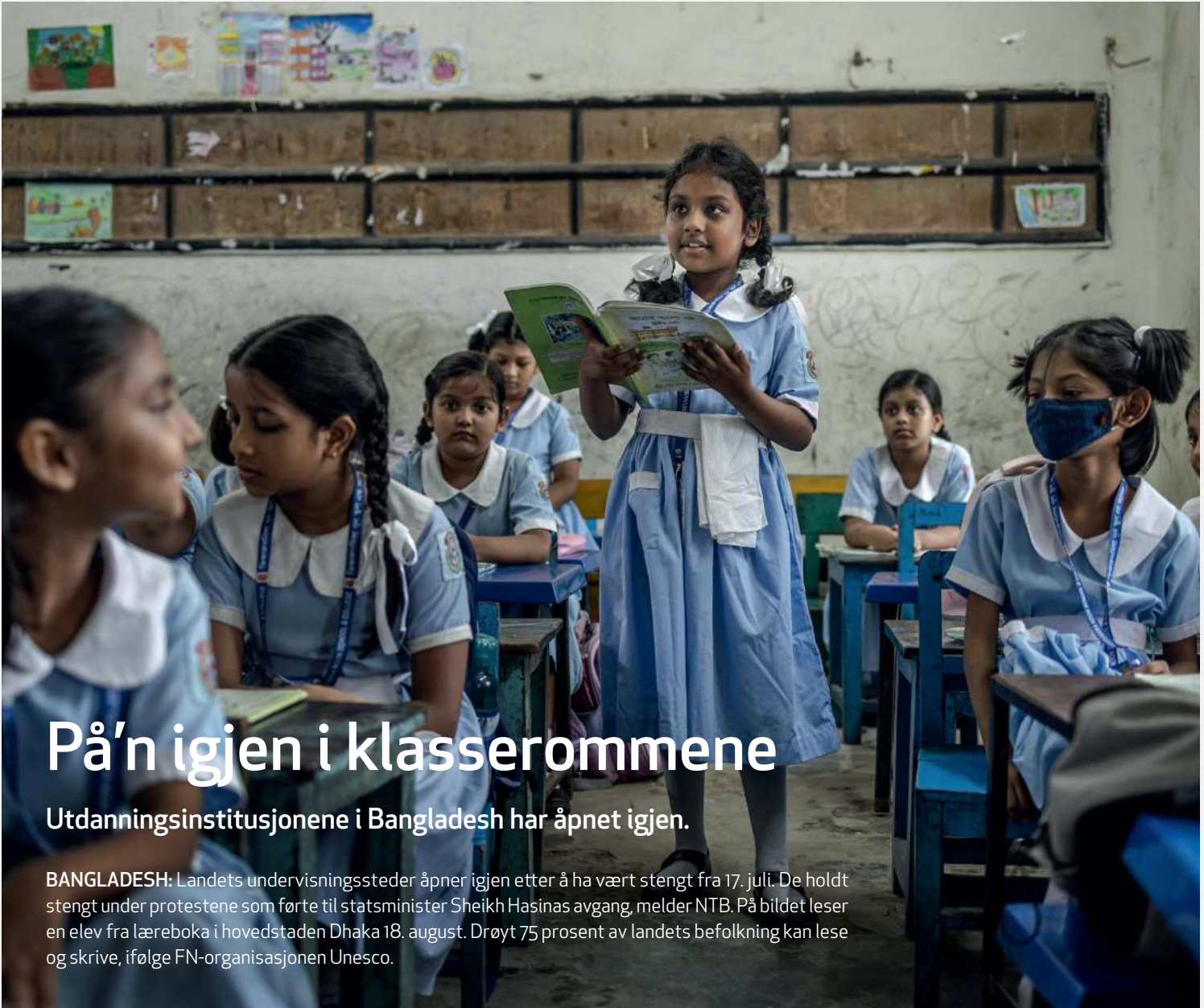
– I samfunnet er det lagt opp til at de aktive og utadvendte lykkes best. Men i barnehagen og i samfunnet generelt er det jo mange ulike typer personligheter og temperament, og det må være like mye plass til de som er sjenerte og forsiktige, sier Gøril S. Holm.

Vi må finne ut
hva de trenger
for å kunne
trives.

Catharina van Trijp, forsker

På'n igjen i klasserommene

Utdanningsinstitusjonene i Bangladesh har åpnet igjen.

BANGLADESH: Landets undervisningssteder åpner igjen etter å ha vært stengt fra 17. juli. De holdt stengt under protestene som førte til statsminister Sheikh Hasinas avgang, melder NTB. På bildet leser en elev fra læreboka i hovedstaden Dhaka 18. august. Drøyt 75 prosent av landets befolkning kan lese og skrive, ifølge FN-organisasjonen Unesco.

1,4 millioner jenter nektet skolegang

I de tre årene siden Taliban tok makten er 1,4 millioner jenter nektet adgang til videregående skolegang, ifølge en Unesco-rapport.

AFGHANISTAN: Adgangen til grunnskoleutdanning er også kraftig redusert. 1,1 millioner færre gutter og jenter går på skolen, melder Unesco i en uttalelse i forbindelse med treårsdagen for Kabuls fall og Talibans maktovertakelse 15. august 2021.

FNs kulturorganisasjon sier at «fremtiden til en hel generasjon er i fare».

– Unesco er bekymret for de skadelige

konsekvensene av at en stadig større andel dropper ut av skolen, noe som kan føre til at barnearbeid og tidlige ekteskap øker. I løpet av bare tre år har de som i praksis er landets myndigheter nærmest reversert to tiår med jevn framgang for utdanning.

Afghanistan er det eneste landet som nekter jenter og kvinner videregående skolegang og universitetsstudier. ©NTB

Jenter på vei inn i et klasserom i Kabul kort tid etter at Taliban tok makten i 2021. Siden da er minst 1,4 millioner jenter nektet adgang til videregående skole.

Foto: Felipe Dana, AP/NTB

Foto: Sandid, Pixabay

I Australia må en barne- og ungdomsarbeider spare i 31 år for å kunne kjøpe bolig. Bildet viser City of Gold Coast i delstaten Queensland. Foto Sandid, Pixabay

Må spare i mer enn ti år for en bolig

Det vil ta tolv år for en barne-skolelærer å spare opp innskudd til en bolig til gjennomsnittspris.

AUSTRALIA: Lærere, barnehagearbeidere og sykepleiere må spare i mer enn ti år for å kunne kjøpe bolig, viser en analyse. Det melder landets nasjonale nyhetsbyrå, Australian Associated Press.

Det ville ta tolv år for en barneskolelærer og elleve år for en sykepleier å spare til et gjennomsnittlig boliginnskudd. En barne- og ungdomsarbeider har en årslønn på ca. 61.300 dollar og vil bruke 31 år på å spare til et innskudd.

Det viser forskning gjort av tjenesten Parliamentary Library of Australia. Analysen ble bestilt av den venstreorienterte partisammenslutningen De Grønne. Boligtalsperson Max Chandler-Mather sier til media at det er umulig for enslige foreldre i

de ti vanligste yrkene å kjøpe bolig og sikre økonomisk uavhengighet.

– Vi skal ikke måtte leve i et land der en alenemor som er barneskolelærer av yrke ikke har råd til å kjøpe bolig eller må spare i over ti år for et innskudd på 20 prosent, sier han.

Basert på langsiktige trender i lønns- og boligprisvekst vil boliglånstakere i de ti vanligste yrkene sannsynligvis også måtte ut med mer enn 30 prosent av inntekten i tilbakebetalinger.

De politiske partiene er splittet i spørsmålet om rimelige boliger. Regjeringspartiet Labor vil lovfeste en egenkapitalordning for hjelp til boligkjøp og gi skattelettelser for å bygge leieobjekter. De Grønne ønsker husleiekontroll og flere sosiale boliger. Sentrum-høyre-alliansen vil bidra til eierskap av boliger ved å la kjøpere bruke av midler avsatt til innskuddsbasert pensjon.

Redigering og oversettelse: Ylva Törngren

Skjermdump

Sultestreiker mot pensjonsforslag

Lærere protesterer mot nytt pensjonsbudsjett.

TAIWAN: Lederen for lærerfagforeningen NFTU begynte 20. august en sultestreik for å protestere mot regjeringens nye budsjett for lærernes pensjon.

Fagforeningsleder Hou Chun-liang og andre medlemmer samlet seg ved regjeringsbygget i hovedstaden Taipei for å protestere mot budsjettet, melder den engelskspråklige avisen Taiwan News.

I budsjettet bevilges 130 milliarder taiwanske dollar (NT\$); ca. 4,07 milliarder dollar, til pensjons- og forsikringsfond for ansatte i offentlig sektor. Fra NFTUs hold ble det påpekt at bare 19,4 milliarder NT\$ er bevilget til pensjonsfondet for offentlig undervisningspersonell. Regjeringens plan er at pensjonsmidler til offentlig undervisningspersonell fordeles over 20 år. NFTU ber om at dette endres til en tiårig periode, da de mener det vil være mer kostnadseffektivt for regjeringen og bedre for lærerne, ifølge en pressemelding.

Marihuana funnet i barnehage

FJI: Fungerende politisjef Juki Fong Chew bekreftet funnet, som ble gjort i byen Nasinu på øya Viti Levu, melder avisa The Fiji Times.

Ifølge Chew har det vært mange funn av narkotika hos barn: – Stoffet plasseres hos uskyldige barn fordi noen vil komme og plukke det opp, sier han.

Hold deg oppdatert på:

UTDANNINGSNYTT

– Hun ble redningen min

Simen Velle takker lærer Agnethe Klepp Nordby for at han kom seg gjennom videregående.

Tekst: Kirsti Hovland Foto: Tom-Egil Jensen

– Hadde det ikke vært for Agnethe, ville jeg ikke hatt vitnemål i dag. Hun ble redningen min, sier Simen Velle, leder i Fremskrittspartiets Ungdom (FpU).

De to sitter sammen på gulvet i gymsalen på Nesbru videregående skole i Asker i Akershus. Fem år har gått siden Simen var avgangselev her i 2019.

Klassen Simen gikk i, var den første klassen den nyutdannede læreren Agnethe var kontaktlærer for, 26 år gammel.

– Det var en klasse med mange gutter med store personligheter og mye energi. Men Agnethe klasket hendene i kateteret og sa «nå har vi faktisk time». Hun ga oss tydelig beskjed om å følge med. Hun var streng, noe som var helt nødvendig, men rettferdig, sier Velle.

– Mellom elevene og meg var det bare ti års aldersforskjell, men jeg valgte å snu det til min fordel og være mer på nivå med elevene, sier Agnethe Klepp Nordby, som underviser i kroppsøving og idrettsfag.

Det aller viktigste lærer Agnethe gjorde for den unge Simen Velle, ble også avgjørende for ham videre i livet:

– At hun ikke ga meg opp. Jeg fikk Agnethe som lærer på et tidspunkt der jeg virkelig trengte en god lærer, sier Simen.

Faren fikk en alvorlig sykdom

Simen hadde en tøff tid da han begynte på videregående. Foreldrene gikk fra hverandre. Kort tid etterpå fikk faren hans en alvorlig

diagnose; Huntingtons sykdom. 16-åringen Velle så ikke alltid en grunn til å stå opp om morgenen. I tillegg hadde han, som han selv gikk ut med i VG i vår, begynt å bruke ulovlige rusmidler, i hovedsak cannabis. To ganger ble han tatt av politiet. Det førte til ett forelegg og en betinget dom.

Om denne tiden i sitt liv ønsker Velle kun å si:

– Jeg skulle stable på plass ufortjent store tanker som 16-åringer ikke skulle behøve å ha. Når din far får en sykdom som forkorter livet med flere tiår, og du får vite at du har 50 prosent risiko for å lide samme skjebne, er det naturlig at man må bruke en del tid på å sortere tankene sine.

Etter hvert førte dette til et veldig høyt skolefravær for ham.

Takknemlig for fraværsgrensen

I 2. klasse var fraværet kritisk høyt. Agnethe og Simen begynte med samtaler om hva dette handler om, samtaler som ble helt avgjørende.

– Det tok meg lang tid å komme over den kneika jeg var i, men med Agnethe fikk jeg den avgjørende opplevelsen av at vi kunne få til dette sammen, sier Velle.

Velle sier i dag at fraværsgrensen ble avgjørende for ham.

– Skolen måtte reagere. Når jeg i dag jobber med skolepolitikk, er det lett å se tilbake på min egen tid som elev. Hvor hadde jeg vært uten en lærer som Agnethe og fraværsgrensen?

– Jeg fikk Agnethe som lærer på et tidspunkt da jeg virkelig trengte en god lærer, sier Simen Velle.

ELEV SIMEN VELLE (23)

- 2016-2019: Nesbru videregående skole, Asker i Akershus; språk, samfunnsfag og økonomi
- 2017: Medlem av Fremskrittspartiets Ungdom (FpU)
- 2021-2022: Fylkesformann i Viken FpU
- 2022-: Leder av FpU

FAVORITTLÆRER AGNETHE KLEPP NORDBY (33)

- 2008-2010: Nadderud videregående skole, Bærum, Akershus
- 2010-2013: Norges Idrettshøyskole, bachelor i trening, coaching og idrettspsykologi
- 2014-2015: Høgskolen i Nord-Trøndelag, årsstudium i sosiologi
- 2015-2016: Praktisk-pedagogisk utdanning
- 2016-2018: Norges Idrettshøyskole, master i kroppsøving og pedagogikk
- 2016-: Lektor ved Nesbru videregående skole, underviser i kroppsøving og idrettsfag

Hvor hadde jeg vært uten en lærer som Agnethe og fraværsgrensen?

Simen Velle

Lærer Agnethe forteller om sin tilnærming til Simen.

– Jeg måtte bli enda bedre kjent med ham: Den sosiale, morsomme typen som kunne skape et supermiljø i klassen, men som jeg også så holdt en fasade når ting ble tøft, sier hun.

– I begynnelsen av andre trinn begynte vi å ta skikkelig tak. Den høsten fikk vi også kjennskap til bakgrunnen, som gjorde det lettere å forstå.

Fra da av hadde Simen og Agnethe relativt god kontroll over både fravær og vurderingsgrunnlag ut året.

Agnethe forteller at tredjeåret brakte mange opp- og nedturer. Etter 1. termin var det usikkert om han greide alle fag. Da var det perioder med daglig oppfølging. Den tette oppfølgingen varte til standpunkt karakterene var satt. Det var ikke et tydelig vendepunkt, men handlet om å følge opp hele veien.

Det Simen fikk til

– Det kunne være lett å bare se det han ikke gjorde, ikke fikk til. Jeg satte det han fikk til i

fokus, og det å få ham til å skjønne at jeg var på hans lag. Hardt mot hardt funket ikke. Da han skjønnte det, kunne jeg balansere det med å sette grenser, få han til å forstå konsekvenser av egne valg, til å løfte blikket og se fremover i livet, forteller Agnethe.

– «Jeg har troen på deg», sa jeg ofte. Jeg viste at jeg var stolt av ham når han fikk ting til, og det var jeg jo. Det var viktig å få ham til å kjenne at jeg brydde meg oppriktig om ham, at han kunne klare alt han gikk inn for. Han var veldig ressurssterk og faglig dyktig.

Etter hvert kom unge Simen dit at han erkjente at han har et valg:

– Ønsket jeg meg en fremtid, måtte jeg ut av senga og gå på skolen. Det hadde ingen hensikt å henge seg fast i det vanskelige.

I dag er han som politiker veldig opptatt av egen erfaring når det gjelder fremtidens skolepolitikk:

– Det må være mulig å myke opp direktivene fra Utdanningsdirektoratet, slik at lærerne står friere i arbeidet med å legge opp skolehverdagen. Alle har ikke en lærer som Agnethe, men

med et mer fleksibelt skoleløp kunne langt flere fått det bedre, sier Simen Velle.

Fleksibel med leveringer

Det ble også avgjørende for Simen å bli møtt med noe fleksibilitet når det gjaldt når oppgavene skulle leveres.

– En leveringsfrist onsdag kveld kunne bli akseptert torsdag morgen, påpeker han.

– Det som er forutsigbart, er timeplanen og læreplanen, sier Agnethe Klepp Nordby, og fortsetter:

– Det uforutsigbare er møtet med elevene. De har så ulike utfordringer. Ved å bli virkelig kjent med dem, får man innblikk i deres liv og dermed enda større innsikt som gjør det lettere å finne en tilnærming som fungerer. Når jeg ser Simen i dag, må jeg jo si at det gjør læreryrket veldig meningsfylt, sier hun.

– Agnethe hadde hatt troen på meg så lenge. Jeg hadde jo også lyst til at hun skulle få det hun fortjener, sier Simen Velle.

Nordea

Medlemstilbud på billån fra Nordea

Som medlem av Utdanningsforbundet får du et av Norges beste billån, med rente fra 6,35 %

Søk lån til bil, MC og caravan på
nordea.no/billån

Priseksempel: Eff. Rente 8,09 %, kr 150.000 o/5 år,
etableringsgebyr kr 2200. Tot: kr 181.638,-

Elevene på Guri Kunna videregående skole gjennomfører eksamen. Å sløye fisk er en av oppgavene. Fra venstre: Berit Sættem, Johanna Wahlvåg, Theodor Skjeggestad og Oliver S. Espnes.

Jentene er blitt tatt av den

Det siste tiåret har flere jenter fått øynene opp for en karriere på og ved havet.

Tekst og foto: Heidi Venæs

– Jeg har alltid vært glad i å jobbe praktisk, og jeg er oppvokst med å være på sjøen så det var dette jeg hadde lyst til, sier 18 år gamle Live Selvåg.

Hun sitter på bakken med tykt turkist tauverk kveilet opp rundt henne. De øver på å spleise tau. Når de skal jobbe ute på merdene, må de kunne kunsten.

Live kommer fra en familie av fiskere og sjømenn. Ingen av dem hevet så mye som et øyebryn da hun valgte akvakulturfag på videregående. Nå går hun andre året ved Guri Kunna videregående på Frøya i Trøndelag.

– Det er veldig interessant, sier 18-åringen.

Det er hun ikke alene om å synes.

Tall fra Utdanningsdirektoratet viser at antall søkere til vg1-linja Naturbruk har økt mye de siste ti årene, og jenteandelen nærmer seg 50 prosent.

Etter det første året på skolen søker elevene seg videre til forskjellige linjer innen natur, landbruk og havbruk. Mens gutta fortsatt dominerer på linjer som Fiske og fangst, gjør stadig flere jenter som Live og velger Akvakultur (se faktaboks).

Timene på skolen består blant annet av praktisk opplæring på ulike oppdrettsanlegg, på brønnbåter og servicefartøy.

Live Selvåg (18) og Berit Sættem (18) på akvakulturlinja lærer å spleise tau. Når de skal jobbe ute på merdene, må de kunne kunsten. Tauverket skal holde i røft uvær.

REKORDSØKNING

I år har 5683 elever søkt seg til Naturbruk. I 2015 var tallet 3881.

Av årets søkere til Naturbruk er 2949 gutter og 2734 jenter.

På videregående trinn 1 Naturbruk lærer man om naturmaterialer, fiske- og friluftsliv, dyrestell og planteliv.

Etter førsteåret kan man søke seg videre til åtte ulike linjer: Akvakultur, Anleggsgartner, Fiske og Fangst, Heste- og dyrefag, Landbruk og gartner næring, Reindrift, Skogbruk og Hovslagerfaget.

blå bølgen

For Lives klassevenninne Berit Sættem (18) var det litt tilfeldig at hun endte opp akkurat her. Men da hun var ferdig på ungdomsskolen var hun lei av å sitte i et klasserom dag ut og dag inn.

– Jeg ville velge noe praktisk, sier hun og tok sjansen på Naturbruk på vg1.

– Jeg har ikke angret en dag! Her er det mye praktisk arbeid. Jeg liker å være ute, og så er jeg også veldig glad i å kjøre båt.

Heller ikke Nora Riiber (17) angret. Spesielt ikke etter at hun begynte på vg2 Akvakultur.

– Første året måtte vi gjennom alt, liksom. Vi dro ut på fiske, satte garn og krepseteiner,

sånne ting som jeg ikke er så glad i. Jeg er mer interessert i akvakulturdelen, innrømmer hun.

– Jeg setter pris på fysisk arbeid, og vi kan velge oss praksis hos SalMar, Lerøy, Mowi, og også være om bord på servicebåter og fiskebåter.

Tar jentebølgen

SalMar, verdens nest største lakseprodusent, holder til bare noen få kilometer unna Guri Kunna videregående skole. I fjor toppet laksearvingen Gustav Magnar Witzøe lista over Norges rikeste under 30 år. Milliardene renner inn når laksen selges ut. Er det slik at jentene

fristes litt av denne eventyrlige rikdommen?

– Da jeg valgte denne linja, fikk jeg høre at jeg kom til å tjene «flust med penger». Men de er ikke lettjente, for denne jobben er hard. Du kan jobbe på et anlegg sju dager i strekk, ti timer hver dag, og annenhver helg, sier Berit.

Men at jobbmulighetene er gode, det vet jentene.

– Dette er en næring i utvikling. Det var smart å velge denne linja. Arbeidsgiverne vil ha oss, mener Live.

–Men man kan ikke bare jobbe for lønna, man må trives også, understreker Johanna Wahlvåg (17).

Øysamfunnet Frøya, ytterst i havgapet i Trøndelag, har alltid vært avhengig av at arbeidsstyrken får seg jobber knyttet til havet.

At flere jenter søker seg til næringa, er veldig bra!

Arthur Wisniewski,
HR-direktør i SalMar

Ved Guri Kunna videregående har de enkelte år hatt helt lik andel gutter og jenter på vg1, forteller rektor Espen Arntsberg. Han tror ungdommene opplever næringa som spennende, og at den blir stadig viktigere for Norge som nasjon.

– De unge synes også både turnusordninger og lønnsbetingelser er gode, sier Arntsberg.

Også lenger nord, ved Senja videregående skole i Troms, har de sett den blå bølgen komme blant jentene.

– I år på vg2 Fiske og fangst er en tredjedel av elevene jenter. Særlig fra skoleåret 2017/18 har vi sett en betydelig endring, sier rektor Stein-Erik Svendsen.

Et hav av muligheter

Han tror mer moderne båter, med ny teknologi, har gjort det mer attraktivt for jentene å søke jobber på sjøen.

– Der du før trengte mye mer fysisk styrke, kan du nå løse oppgaver ved hjelp av teknologi. Den gamle fiskeflåten var kanskje ikke et sted å være for jentene, sier rektoren.

Utviklinga i søkertallene blir satt pris på hos næringa selv også.

– At flere jenter søker seg til næringa, er veldig bra! Menn utgjør fortsatt hovedandelen av arbeidsstyrken vår, men vi ser en utvikling gjennom hele verdikjeden; kvinneandelen er økende, svarer HR-direktør Arthur Wisniewski hos SalMar.

Han sier økt kvinneandel gir en større talentbase å velge blant.

– Det gir mange positive effekter, mangfoldet påvirker innovasjon og vår evne til å utfordre etablerte praksiser. Vi ser også at kvinnenes inntog virker inn på både lederskap og organisasjonskultur på en god måte.

Hos verdens nest største lakseprodusent har de behov for både praktikere og teoretikere, og gjerne en krysning av disse, sier Wisniewski.

– Det følger at det er et stort spenn i jobbmuligheter i næringa. Her snakker vi ikke om menn med sydvest på, rullings i munnviken og lemping av fiskekasser, det er en forestilling som er forlatt for lenge siden.

HR-direktøren sier det er en «sann fornøyel-

Dette oppdrettsanlegget ligger i Åfjord kommune på Fosen. Elevene har praksis både om bord i båter og ute på anleggene.

se» å se at søkerpresset på akvakulturutdanningen på videregående skole er så høyt.

– For den som har «driven» og lysten er det et hav av muligheter i næringa. Mitt inntrykk er at flere og flere jenter ser potensialet, og betrakter bransjen som den nye oljen.

Fisk på menyen

Firkløveren på Guri Kunna videregående regner alle med at de ender opp i akvakulturnæringen. Kanskje også til syvende og sist på nettopp Frøya. Og det er mer enn bare lønna som lokker.

– Denne uka spiste Berit og jeg fiskesuppe, ferske kreps og reker. Vi blir bortskjemt her ute, altså. Jeg spiser ikke krabbe fra fryseren på Rema for å si det sånn, sier Nora.

Men for enkelte gjør sjømaten seg bedre på timeplanen enn på tallerkenen.

– Jeg har aldri likt fisk. Jeg pleier å si at jeg er allergisk, innrømmer Johanna.

Foto: Privat

Johanna Wahlvåg (17) lærer å kjøre båt på skolen. Å ta båtførerprøven og kunne føre en båt i all slags vær er en nødvendig forutsetning for å jobbe på havet.

**Første klasse –
det året vi lærte bokstavene**
Av Bjørn Arild Erslund
Pelikanten forlag
181 sider

Et åpent vindu inn i klasserommet

Hva vet politikerne om det helt vanlige livet i et klasserom med førsteklasse? Denne boka vil gi den innsikt som de synes mangle når de vender det døve øret til kritikken av seksårsreformen – og presser læringsideologien ned i barnehagen.

Anmelder: Ingeborg Tvetter Thoresen

En professor i skrivekunst med mer enn 50 bøker bak seg, også læreverk for skriveopplæring i skolen, setter seg på en krakk i et hjørne i et klasserom. Bjørn Arild Erslund vil, i «virkelighetens verden», følge hvordan fem-seksåringer møter skolen fra første dag, lærer bokstaver, grunnlaget for å lese og skrive. Slik åpner han et vindu for leseren. Dag for dag kan vi titte inn i en verden som er lukket for foreldre og politikere, men som barn og lærere kjenner altfor godt.

Erslund skriver med respekt for barna og dem som møter dem med læreplanens krav om lese- og skriveopplæring, og han deler erkjennelsen: «Jeg ser et liv som er så mye større enn bokstaver og statlige læreplaner. (...) Og jeg noterer på små firkanta lapper og tar dem med i lomma. Små skatter fra en virkelighet jeg ikke var forberedt på

da jeg tok fatt. (...) Dette mylderet jeg er vitne til, er det helt vanlige livet til tusener av barn hver dag» (s. 79). På få sider og ikke minst i pregnante setninger fanger han inn barnas strev, deres mot og vilje til å lære, men også deres motstand og egenvilje i møte med en disiplinerende makt i systemet. Forfatteren observerer og noterer. Han viser metodikken i bokstavinnlæringen, men ikke minst hvordan barna på hvert sitt vis tar del i dette. Små snutter av respektfull dialog med «Håkon», læreren, viser «Håkons» tanker om dilemmaer i arbeidet med både barna og læringsoppgaven.

Men boka er også systemkritisk. Opplegg hentet fra internett eller ideer fra Facebook-grupper «svever som romsøppel rundt skolene» (s. 124). Det blir tydelig når «Morten», en assistent for en elev, må trå til som vikar uten den støtte som

Grenseløse fortellinger
Av Per Gustavsson og
Mikael Thomasson
Fagbokforlaget
220 sider

Eit oppkomme av forslag til mang

Alle trenger vi påfyll av idear og forslag til korleis vi kan engasjere elevar og samstundes gje læring. Forfattarane har tatt utfordringa på alvor, og boka er full av gode forslag til aktivitet og oppgåver i skule og skulefritidsordning.

Meldar: Kirsten Flaten, dosent ved Høgskulen på Vestlandet

Teksten er eit vell av forslag til leikar og forteljingar som bidrar til språkleg og motorisk aktivitet. For ikkje å gløyme det å fantasere saman i ei gruppe. Eventyr er internasjonalt, og elevane kan finne fram til desse. Eller ein slektning av barnet vert invitert inn i klasserommet for å fortelje om leiker og historier frå oppveksten her i nord eller andre deler av verda.

Oppgåveforslaga er delt inn i ulike ferdigheiter som kan vere nyttige å utvikle, til dømes språk, stemmebruk og kroppskontakt. Slik kan boka

vere nyttig i arbeid med elevar som treng særskilt oppfølging på eit område.

Boka støttar fram mangfald i elevgruppa, der barn frå ulike delar av verda kan kjenne seg att i historiene som vert tatt med. Historier om det vi oppfattar som den urnorske Askeladden, vert fortalde av svenske lærarar og kjent igjen av syriske barn. Då ser vi at det er mykje likskap i gruppa, sjølv om nasjonalitetane er ulik.

At forteljingar er like i ulike land, skaper interesse hos barna. Versjonane har detaljar som

Utdanningsfaldig undervisning

er ulike, og det motiverer til bruk av språk når barnet vil få fram kva versjon det kjenner att frå sitt heimland eller foreldre.

Forfattarane har brukt historiene eller eventyra i sine klasserom, og dei skildrar reaksjonar i elevgruppene, som gjer boka praksisretta. Boka lovar engasjerande kulturmøte og forteljarglede, og ho lever verkeleg opp til dette.

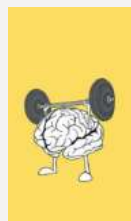
Dette er ikkje ei bok ein les frå A til Å. Her blar og plukkar ein den oppgåva som passar, og om ho ikkje passar heilt, så tilpassar ein til eige bruk. Den største risikoen er at ein vert så fanga av gode historier at boka vert vanskeleg å leggje frå seg.

bøker med veiledning ville gitt. «Skoleledelsen i kommunene gir ikke lærerne verktøy, så de må rappe i stedet. Lærerne står i en skvis. De skal undervise etter nye læreplaner, men har bare materiell til de gamle. Da tyr de til kopimaskin!» (s. 125).

Læreren må også ty til gamle lesehefter. Forfatteren har ord til politikere: «Det snakkes om lærelyst og om at barn som ikke lærer å lese vil havne utenfor. Men hvordan kan noen få leselyst når de leser tekster som egentlig er antireklame for hva lesning kan være?» (s. 88).

Ved skoleårets slutt ser Erslund at lærerens innsats med å se og å følge opp den enkelte har båret frukt. De er kommet videre i sitt strev med å lære. De har bygget et klassefelleskap som skal følge dem gjennom mange år. Bokas dokumentasjon kan leses som et forsvar for barnas liv og ikke minst deres strev i første klasse, men også som kritikk av et system som lærerstudenter skal ut i, der de skal være barnas ambassadører. Derfor bør boka være pensum i lærerutdanningen.

MINE FAVORITTER

Hjernesterk

Av Ole Petter Hjelle og Mads Kaggestad
Podkast
(2020-)

Gevinsten ved å røre på seg

Podkasten «Hjernesterk» tar for seg et stort paradoks. I dag dør i snitt en nordmann i timen av følgesykdommene inaktivitet kan gi. Kunnskapen vi har om viktigheten av fysisk aktivitet, matcher ikke den inaktive samfunnsstrukturen vår med elektriske sparke-sykler og inaktive læringsarenaer. Podkasten tar for seg effekten av fysisk aktivitet i sammenheng med temaer som depresjon, søvn, motivasjon, helseangst og mye mer.

Jeg heter Anne

dramaserie
(2017-19)

Sårbar og sterk

Denne Netflix-serien baserer seg på en canadisk bokserie fra tidlig 1900-tallet. Den handler om en intelligent, kreativ og frittenkende foreldreløs jente, men mest av alt handler den om hvor mye mennesker lar seg påvirke av følelsene skam og aksept. Serien tar for seg temaer som fordommer, kjønnsforskjeller og menneskelig natur på en interessant og troverdig måte.

Historiske kjendiser

av NRK ved Alexandra Jerpen
podkast
(2022-)

Historiske skikkelser

Denne podkasten gir et dypdykk i livet til flere av historiens viktigste skikkelser på en troverdig og nyansert måte. Den gir et innblikk i både de kjente sidene til personene, men også sider som ikke har vært belyst tidligere. For eksempel neglisjering av egen familie, homofili på 1600-tallet og korsveier hvor historien kunne skrevet seg annerledes. Den gir et mer nyansert bilde av viktige personer og hendelser enn jeg tidligere har vært kjent med.

Ingrid B. Wikeland-Nordmo

Lektor ved Borkenes skole i Kvæfjord

NYUTDANNET LÆRER

Åtte ting du ikke lærte på lærerstudiet

Debattinnlegg kan ha en lengde på opptil 7000 tegn (inkludert mellomrom). Husk tittel og ingress.

Tips: Både tittel og ingress bør være konkrete og gi uttrykk for en mening.

Oppgi navn og telefonnummer når du sender inn innlegg. Legg gjerne ved et digitalt portrett (minimum 0,5 MB), med navn på den som har tatt bildet.

Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere og kutte i bidragene.

Meld deg inn i en fagforening. Gjør deg kjent med jobbavtalene, sjekk lønnslisten, vakt fritiden og sett grenser, er noen av tipsene fra to tillitsvalgte til ferske lærere.

Mange nyutdannede lærere opplever et praksis-sjokk når de starter i skolejobb. Derfor har Utdanningsforbundet Trøndelag laget en liste med åtte ting du kanskje ikke lærte på lærerstudiet, men som kan være lurt å ta med seg inn i jobben som lærer.

1) Organiser deg i en fagforening: Er du organisert i en fagforening, er du også representert i beslutninger som tas på din arbeidsplass. Da vil du tilhøre en klubb med andre organiserte på arbeidsplassen. Du får en tillitsvalgt som jevnlig møter rektor og som kan bistå deg i spørsmål du måtte ha om lønn og arbeidsvilkår. Kalles du inn til et møte med leder som du ikke vil dra på alene, kan du ta med deg din tillitsvalgt som ser til at alt går riktig for seg. Å være organisert kan du se som en form for brannforsikring. Er uhellet først ute, må du ha forsikring på plass for å få hjelp.

2) Jobbintervju og arbeidsavtale: For å forhindre diskriminering er det noen temaer arbeidsgiver ikke kan stille deg spørsmål om under et jobbintervju. Dette gjelder seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, etnisitet, politisk syn, medlemskap i fagforening, religion eller livs-

syn, graviditet, funksjonsnedsettelse og familieplanlegging. Unntaket er om målet er å innhente opplysninger for å tilrettelegge arbeidshverdagen best mulig, for eksempel ved funksjonsnedsettelse. Når det gjelder spørsmål om helse eller tidligere sykefravær, må de ha direkte relevans for utførelse og ivaretagelse av sentrale oppgaver i stillingen.

Ved ansettelse skal det alltid inngås skriftlig arbeidsavtale om varigheten er mer enn én måned. En slik avtale viser blant annet hvilken stilling du er ansatt i og tidsrommet dette gjelder. Arbeidsavtalen skal være på plass senest sju dager etter at du har kommet i gang med jobben. Du kan lese mer om hva en arbeidsavtale skal inneholde på Arbeidstilsynets nettsted, velg Arbeidsavtale under fanen Arbeidsforhold.

3) Rett til et trygt arbeidsmiljø: Arbeidsmiljøloven gir alle arbeidstakere rett til et trygt arbeidsmiljø, også lærere. Du skal så langt det er mulig, beskyttes mot vold, trusler og uheldige belastninger på jobb. Opplever du slag, spark, trakassering eller mobbing i en eller annen form, skal dette meldes som avvik. Det er viktig å mel-

Meningene dine er viktige for oss!

Send ditt bidrag til:
debatt@utdanningsnytt.no

Organiser deg i en fagforening, er ett av forfatternes råd til lærere som er nye i yrket. Da vil fagforeningen hjelpe deg i spørsmål angående lønns- og arbeidsvilkår.

lønnen du har krav på. Å levere dokumentasjon på utdanning og arbeidserfaring er ditt ansvar. Har arbeidsgiver gitt deg feil lønn i forhold til utdanning eller feil ansiennitet, kan du ha krav på etterbetaling. All arbeidserfaring fra fylte 18 år, i privat eller offentlig tjeneste, skal regnes som ansiennitet når du tilsettes.

7) «Lærere har ferie hele sommeren!» Nei, lærere har fem uker ferie. Denne ferien avvikles den siste uka i juni og hele juli.

Jule-, vinter-, påske- og høstferie samt ukene i juni og august er det man kaller for arbeidsfrie perioder og ikke ferie. Mange kaller også dette for «avspasering», men i realiteten er det ikke det. Avspasering er noe man opparbeider seg og bytter inn med noe. Arbeidsfrie perioder er derimot en rettighet i arbeidstidsavtalen til lærere. Hvordan du benytter de arbeidsfrie periodene er opp til deg. Forskjellen mellom arbeidsfrie perioder og ferie er at ferie utløser noen rettigheter. Blir du for eksempel 100 prosent sykemeldt i ferien, har du rett til erstatningsferie.

8) Sett grenser for deg selv: Mange oppgaver og mye ansvar tillegges læreren, og spesielt kontaktlæreren. Nyutdannede lærere opplever at de må strekke seg langt for å gjøre en god jobb og å bli likt. Dette kan føre til en stor belastning, som kan gjøre det utfordrende å stå i jobben. Du skal derfor huske på at du i stor grad kan sette grenser for din arbeidshverdag. Utøv så god jobb som mulig, men innenfor de rammene du får av arbeidsgiver og gjeldende lov- og avtaleverk. Her er noen tips til hvordan du i praksis kan sette grenser:

Du trenger ikke å være tilgjengelig for arbeidsgiver, elever eller foresatte utenfor arbeidstiden din. Du kan derfor slå av varsler på e-post og lignende utenfor tiden du har satt.

Presisér dine rammer overfor foresatte og elever på første møte. De fleste vil forstå at du jobber når du er på jobb – og ikke til midnatt på en søndag.

Sett opp elevsamtaler i planfestet arbeidstid. Det er i denne tiden du har betalt for å utføre jobben du er satt til.

Blir du bedt om å jobbe utenfor arbeidstiden din, skal du ha overtidsbetalt, så lenge ikke noe annet er avtalt. Husk å ha en skriftlig avtale om overtidsbetaling for noe som ikke var avtalt på forhånd med din leder.

Kai Nilsen og Andrea Dyrendahl Dybdahl
Utdanningsforbundet Trøndelag

de dette som avvik, slik at det kan forebygges på sikt. Ved anmeldelse av hendelser i arbeidstiden er det skolen som skal anmelde, ikke den enkelte lærer.

4) Ha en oversikt over arbeidstiden din: Som arbeidstaker skal du ha en individuell arbeidsplan ved oppstart som gir deg en oversikt over når du starter og slutter på jobb hver dag. Har du ikke det, har du heller ikke noen oversikt over om du jobber overtid eller ikke. Kort fortalt deles en lærers arbeidstid i to: planfestet arbeidstid (tidligere kalt bundet tid) og egen tid (tidligere kalt ubunden tid). Arbeidsgiver styrer planfestet tid, og den skal først og fremst brukes til undervisning, for- og etterarbeid og faglig oppdatering. Alle andre pålagte oppgaver skal også gjøres i den planfestede tiden. Egen tid rår du over selv. Den skal brukes til for- og etterarbeid og faglig oppdatering. Ikke til andre oppgaver! Spør gjerne din tillitsvalgt om bistand dersom du er usikker på din arbeidsplan.

5) Gjør deg kjent med gjeldende avtaleverk: Er du ansatt i en offentlig skole, eller i en privat skole med tariffavtale, har du en del rettigheter

i avtaleverket. Dette er avtaler som arbeidsgiver har underskrevet, er forpliktet til, og ansvarlig for at følges. Avtalen som bestemmer arbeidstiden for lærere i skolen, heter SFS2213. Her finner du svar på hvor mange timer du skal jobbe i året (eller per uke), hva du gjør dersom du får endringer i arbeidstiden din, eller får andre oppgaver, når du har krav på overtidsbetaling, med mer.

I SGS1010, ofte kalt leirskoleavtalen, står det hva du skal ha i godtgjøring når du reiser med elever. Da er du fortsatt på jobb og skal ha betalt for det.

I tillegg har vi Hovedtariffavtalen med bestemmelser om lønn og godtgjørelser, lokale forhandlinger, arbeidstid og pensjon. Din tillitsvalgt skal kunne hjelpe deg med å forstå disse avtalene, dersom du trenger hjelp til det.

6) Sjekk lønsslippen! Lønsslippen vil ikke bare kunne fortelle deg hvor mye du har fått i lønn, men også hvilken stilling og ansiennitet du har. Kontroller at dette stemmer med din utdanning og arbeidserfaring. Det er viktig at du leverer dokumentasjon på utdanning og arbeidserfaring i god tid før du begynner å jobbe, slik at du får

LESING

Mangler ved regjeringens leselestestrategi

På forsommeren lanserte regjeringen en strategi for økt leselest. Vi gir strategien et forsiktig godkjent på to områder, men fire punkter gjenstår før vi kan snakke om en samlet lesestrategi.

Strategidokumentet «Sammen om lesing» gir en nøktern virkelighetsbeskrivelse og analyserer utfordringene vi står overfor. Oppsummeringen om at det er «grunn til bekymring», ville mange heller ha byttet ut med: «Nå er det krise». Likevel er nok alle enige om at Norge nå må satse ordentlig for å øke lesingen i befolkningen.

Den andre delen av lesestrategien omhandler innsatsområdene. Her er det en god gjennomgang av aktivitetene og forbedringsmuligheter for aldersgruppene som motiveres av leselest. Basert på erfaringer kan mange aktiviteter videreutvikles, på helsestasjonen, i barnehager, skoler og bibliotek. Nasjonalt lesesenter skal arbeide med den nye nasjonale lesesatsningen. Det står imidlertid ingenting om midlene som trengs i strategiperioden frem til 2030 for å nå ambisjonen om å snu utviklingen.

Hva mangler?

Lesestrategi for de eldre aldersgruppene i skolen

Målgruppen for strategien er aldersgruppen 0–19 år. Likevel er den øvre del av denne aldersgruppen viet liten plass, selv om utfordringene kanskje er størst her, og tiltakene få. I Lillehammer har kommunen vedtatt en egen, offensiv lesestrategi. Der videreføres en mangeårig innsats i barnehager og barneskoler. På ungdomsskolen skal nytt tilbud utvikles, hvor elevene skal motiveres til å lese og være engasjerte samfunnsborgere gjennom å trenes i kritisk tenkning og ytringsfrihet. Målet er at den unge generasjonen skal være opplyste, deltagende borgere. Gjennom ulike læringslaboratorier skal det utvikles verktøy og plattformer for å øke samfunnsdeltakelsen blant ungdom. Kommunen involverer flere eksterne aktører i arbeidet, og nettopp samspillet er en forutsetning for å lykkes. Slike aktiviteter, for aldersgruppen over 13 år, må innarbeides i den nasjonale strategien.

Lesestrategi for dem utenfor skole-systemet, ikke minst foreldre

En lesestrategi kan ikke stoppe ved fylte nitten

Skjermdump: Regjeringen.no

I regjeringens strategi for økt leselest gjenstår fire punkter før vi kan snakke om en samlet lesestrategi, skriver innsenderne.

år. Den siste leserundersøkelsen viste at voksne leser klart mindre for barna, mens de som fortsatt gjør det, leser mer for dem enn før. Dette øker forskjellene i Norge. Foreldre kan ikke overlate ansvaret for lesing fullt og helt til barnehage og skole. Lesende voksne er viktige rollemodeller, og de må motiveres.

Gjennomgang av virkemiddelapparatet og forslag til forbedringer

Et naturlig spørsmål å stille ved en korsvei som denne, er om virkemiddelapparatet som eksisterer, er best egnet til å gjennomføre nødvendige endringer. I strateginotatet drøftes ikke dette. Kanskje man kunne samle aktørene, gjennom en utredning. Vi mener temaet er så viktig at det fortjener en offentlig utredning (Norges offentlige utredninger, NOU).

Reell vilje til satsning

Når man har en krise og vil satse på å snu utviklingen, trengs det midler. Kommende nasjonalbudsjetter må speile behovene som er påpekt.

Utfordringen til kultur- og likestillingsministeren og kunnskapsministeren er å erkjenne at dette strategiarbeidet er en god start, men at det gjenstår to etapper:

– Å utvikle strategier for de eldste ungdommene og foreldregenerasjonen og gjennomgå virkemiddelapparatet.

– Å få tilstrekkelige midler med i statsbudsjettet for 2025.

Lesing er en forutsetning for demokratiutviklingen. Dette var også et av temaene på årets World Expression Forum på Lillehammer som ble fulgt opp i praksis under Norsk Litteraturfestival hvor mer enn 9000 barn og unge deltok. Vi kan ikke bare verne om demokratiet vårt gjennom investeringer i Forsvaret; kampen om informasjon, forståelse, samfunnsdeltakelse og engasjement er vel så viktig.

Lillehammer kommune har utviklet en egen lesestrategi, «Leseløft Lillehammer». Sammen skal vi videreføre et verdifullt samarbeid for å oppnå resultater. Likevel trengs det en Nasjonal lesestrategi, del 2.

Trond Johnsen

skolesjef i Lillehammer kommune

Cathrine Strøm

leder for Lillehammer Bibliotek og Litteraturhus

Marit Borkenhagen

daglig leder for Norsk Litteraturfestival

Kristenn Einarsson

administrerende direktør for World Expression Forum

TILPASSET UNDERVISNING FOR STERKE ELEVER

Gjennomsnittsskolen

Når ressursene er fordelt, er det lite igjen til de sterke elevene.

Norge har blitt et samfunn som ikke prioriterer skole og kunnskap: Norsk skole er en gjennomsnittsskole tilpasset gjennomsnittselever. Teoretisk sterke elever kommer ofte langt ned på prioriteringslisten i et underfinansiert skolesystem 1).

Tiden er overmoden for å heve kunnskapsnivået i den norske skolen.

Elevundersøkelsen viser at motivasjonen for læring aldri har vært dårligere, og mange elever oppgir at de får for lite utfordringer 2).

Dersom flere elever får utfordringer, kan motivasjonen øke. Det er i dag tilfeldig om skolesterke elever får et tilfredsstillende tilbud med ekstra utfordringer. Lærere har store klasser og mye som konkurrerer om oppmerksomheten. Når ressursene er fordelt, er det lite igjen til de sterke elevene.

Jeg har positive erfaringer med elever som får utfordringer i matematikk. Ni-tiåringer med stort læringspotensial jeg fikk gleden av å ha skoleåret som gikk, fikk undervisning i algebra på høyt nivå. Elevene elsket det. De ba selv om å få lære å løse stadig mer kompliserte ligninger, og de eksperimenterte med formler for utregning av avanserte tallrekkefølger selv mange voksne ikke ville klart. Jeg ser ofte at elever mister motivasjon dersom det blir for enkelt, men jeg ser også ofte at elever som får utfordringer, strekker seg lenger og viser stor læreglede. Repetisjon er viktig for læring, men dreper motivasjon når vi har en skole for

«gjennomsnittet».

Vi må se skolen i sammenheng med samfunnsutviklingen. Skolepolitiske reformer og sparepolitiske forsøk på endringer skader ofte mer enn de hjelper. Gjennomsnittselever har aldri eksistert, og alle elever blir sårbare i et sviktende system. Utfordringer med læringsmiljøet og et stadig dårligere undervisningstilbud får gode vekst- og utviklingsvilkår under slike forhold. Likevel fortsetter vi å ekskludere elever ved å tilby undervisning for et kunstig gjennomsnitt – og vi som trodde vi drev med inkludering! Det er ikke utviklende at vi preser elevene gjennom den samme kvernen. Våre tanker om fellesskap og inkludering virker mot sin hensikt. Det norske samfunnet spenner bein på fellesskoleidealet ved å nedprioritere kunnskap. Hvorfor godtar vi foreldede politiske prinsipper, reformer og lover som er til hinder for kunnskap og videre utvikling?

«Det er typisk norsk å være god», sa Gro Harlem Brundtland i 1992. Det er synd at skolesystemet vårt ikke underbygger hennes utsagn. På den ene siden heier vi på unike Jakob Ingebrigtsen-er, og er stolte av alle som hevder seg internasjonalt. På den andre siden tviholder vi på en gjennomsnittlig utdanning for et ikke-eksisterende gjennomsnitt. Og gjennomsnittet blir bare dårligere. Nå må vi satse på kunnskap og skape en norsk skole med elever som får lov til å bli gode. Elever blir gode hvis vi har en skole med

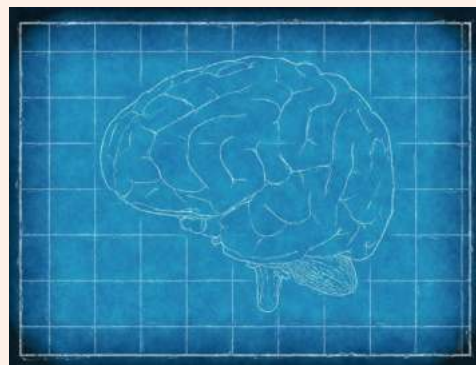

Foto: Pete Linforth, Pixabay

Teoretisk sterke elever prioriteres ofte lavt i landets underfinansierte skolesystem, skriver innsenderen.

nok ressurser og lærere til at elevene både kan utvikle sine styrker og få hjelp når de har utfordringer. Alle elever burde ha rett til tilpasset opplæring med fri tilgang til kunnskap – teoretisk og praktisk. Kunnskapssatsing i skolen vil gi tilbake kunnskap til samfunnet, så enkelt – men likevel så vanskelig.

Mirjam Randa Hermansen

lektor i Bergen kommune

Referanser:

1) Hanne Kreutz-Hansen (2024): Fagfolk bekymret: Mener vi svikter de evnerike barna. VG (nettutgaven), 27.6.2024.

2) Utdanningsdirektoratet (2024): Elevundersøkelsen – resultater på alle spørsmål for skoler på 5.-10. trinn, sortert etter tema. Udir. no, januar 2024.

Visste du at annonser hos oss sees av 274 000 lesere?

Bestill annonser nå

annonsefrist/utgivelsesdato

9	18. september / 4. oktober
10	16. oktober / 1. november
11	20. november / 6. desember

utdanningsnytt.no/annonser

Kontakt:
Grethe Ånerud
i HS Media.
utdanning@hsmedia.no

Annonseinformasjon:

VIDEREGÅENDE SKOLE

Våre skjøre små bomulls barn

Å ha dagens videregående skole som det eneste valget de unge kan ta, er ikke greit, og må gjøres noe med av våre valgte politikere.

**Kronikk av
Ragnhild Wie
Andersen**

lærer ved Kuben
videregående skole
i Oslo

Illustrasjon
Tone Lileng

At livet er urettferdig, vet de fleste av oss som har levd noen år. Livet består dessuten av en rekke tilfeldigheter vi ikke kan gjøre noe med. «Det er i motbakke det går oppover», heter det i et kjent ordtak. Men hva med dagens barn og unge? Hva lærer vi egentlig dem om livet? «Bomulls barn» blir dagens unge ofte kalt. Vi pakker dem inn i bomull, livredde for at de skal oppleve motgang for tidlig. Beskytter vi barna våre i hjel, eller bør vi følge den amerikanske sangeren Taylor Swifts motto, slik det framkommer i en poplåt, og lære barna å «shake it off», å gå videre?

Jeg har jobbet som lærer i videregående skole i over elleve år. Mye har skjedd i løpet av disse årene. Mye positivt, men dessverre også noe negativt. At skole ikke er for alle, er noe mange av oss vet. Vi lærere vet det altfor godt. Hva gjør politikerne med dette? Tilsynelatende svært lite. Alle barn skal igjennom samme kvern, nemlig den perfekte norske skolen. I Norge er det ti års obligatorisk skolegang, mens videregående er frivillig. Problemet er bare at det ikke finnes noe reelt alternativ til videregående skole. Det fører til mange umotiverte elever rundt om i landet.

Mange av disse elevene havner på yrkesfag, siden man der får jobbet mer praktisk, iallfall i teorien. Den mest søkte yrkesfaglige linjen er helse- og oppvekstfag, hvor jeg har min arbeidsplass. Mange elever som sliter både psykisk, sosialt og faglig, blir ofte rådet til å søke til denne linjen, siden dette er en linje hvor det jobber utdannet helsepersonell med evne til å vise omsorg og empati. Med andre ord, her blir man tatt godt vare på.

Det at helsefag, og ofte yrkesfag, generelt blir en oppbevaringsplass, kan ikke fortsette. Elevene som ikke er motiverte eller sliter i livet, må få et annet alternativ. Ved helse- og oppvekstfag utdanner man blant annet barne- og ungdomsarbeidere og helsefagarbeidere. Dette er to yrkesgrupper som skal jobbe med de mest sårbare i samfunnet; våre barn, eldre og syke. Disse yrkeslinjene bør ikke være en oppbevaringsplass for de ungdommene som politikerne ikke vet hvor de skal plassere. I tillegg er det demotiverende for de elevene som faktisk ønsker å gå denne yrkesfaglige veien. Har

man negative medelever som enten har valgt feil linje, eller ser yrkesfag som en enkel vei videre til påbygg og studiekompetanse, kan noen av de positive og faglig dyktige elevene miste motet underveis i studieløpet.

Hva kan gjøres med dette? I generell del av læreplanen står det at alle elever skal få muligheten til å utvikle kunnskap, evner og holdninger til å kunne mestre livene sine, og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. De skal få utfolde skaperglede, engasjement og utforskertrang.

Det finnes mange måter å gjøre dette på, og den ene veien er ikke bedre enn den andre. I dag finnes kun to veier til målet, nemlig å gjøre elevene yrkesforberedt ved en yrkesfaglig linje, eller studieforberedt ved en studiespesialiserende linje.

Hva med å introdusere et tredje alternativ: en «livsforberedt» linje? Dette kan være en linje med en blanding av de to eksisterende med litt teori og fag, men mest praktisk arbeid og læring. Det kan være en smakebit på ulike deler av arbeidslivet, ikke bare én enkelt linje. Det hadde vært lærerikt og oppklarende for mange unge. Det vil kunne gjøre dem sikrere i videre valg av utdanning både på videregående nivå og videre opp i systemet.

Dessuten må holdningene til karakterer forandres. Å ha en sekser betyr ikke at du er best i alt. Det er så mange andre egenskaper som er like viktige og som bør vektlegges i større grad enn nå. En tredje linje som gjør deg livsforberedt, kan være et middel for å oppnå dette på en annen måte enn i dag. I diktet «Sekser i livet» forteller skuespilleren Linn Skåber om akkurat dette, at karakterer ikke er det viktigste i livet og at de egentlig ikke forteller noe om deg som person eller om dine egenskaper.

Mine stolteste øyeblikk som lærer er ikke når mine «flinke» elever får en sekser, men når den ene eleven som har slitt, strevd og jobbet hardt hele året får en toer eller kanskje treer. Slike øyeblikk gjør at jeg velger å fortsette som lærer. Alle unge er unike med forskjellige talenter som er like viktige for det norske samfunnet og mye viktigere enn gode karakterer. Vi trenger alle for å bygge landet i fremtiden, men alle løper ikke like fort eller bruker det vanlige antall år på å fullføre videregående

skole. Det betyr ikke at de er mindre flinke eller viktige for samfunnet. Vi er alle forskjellige, og det er helt greit. Det er plass til alle.

En positiv forandring som våre folkevalgte har vedtatt fra høsten 2024, er at nå har alle rett til å bruke så lang tid de ønsker til å fullføre en videregående utdanning. Dette gjør at det ikke er så farlig om man velger feil eller ikke består, siden man nå kan bruke god tid på å ta rett valg, ikke fem år som tidligere. Dette er et skritt i riktig retning, men gjør likevel ikke at alle kommer helt i mål, ikke uten flere forandringer i det norske skolesystemet.

Som lærere i videregående får vi beskjed om helst å la alle elevene bestå, selv om man nesten ikke har noe å vurdere dem etter eller knapt nok har sett dem hele skoleåret. Regelen om at man ikke får karakter hvis man har mer enn 10 prosent fravær i et fag, en regel som politikerne er så fornøyde med og har sagt skal fortsette, er en farse på høyt nivå.

Mange elever følger den ikke, men finner smutthull for å komme rundt denne fantastiske regelen. Fastlegene er drittleie av elever som renner ned legekantorene for å få en «sykemelding» som ikke ville vært verdt noe i den virkelige verden. Livet er urettferdig siden bedrestilte elever har råd til egenandelene hos legen og slik kan snike seg unna med betalte «sykemeldinger».

Vi må lære de unge at alt i livet har konsekvenser, og at av og til kan livet være urettferdig. Man kan ikke snike seg unna og vente at alt skal ordne seg, bare man sutrer litt høyt, har penger eller foreldre med advokat. For eksempel kan det være elever som maser seg til en bestått karakter, selv om de egentlig ikke har oppnådd den. Mot slutten av skoleåret er vi lærere nokså utslitte og orker ofte ikke å stå i denne kampen.

Hva lærer så disse elevene? At det nytter å sutre, og de bruker ofte denne taktikken videre i livet. Selvfølgelig er det noen elever som sliter og behøver hjelp, mens andre trenger hjelp og tilrettelegging, men har ikke ressurser til å be om det på grunn av for eksempel mangel på støtte hjemmefra. Mange elever velger å godta kon-

sekvansene uten å sutre og mase, noe som kan være urettferdig. Disse elevene lærer imidlertid av dette og vokser og utvikler seg inn i den voksne verden.

Både foreldre og lærere må slutte å beskytte barna mot livets konsekvenser. Elevene må lære å stå opp for seg selv og de valgene de tar. Da må de også ha noen reelle valg. Å ha dagens videregående skole som det eneste valget de unge kan ta, er ikke greit, og må gjøres noe med av våre valgte politikere. Det er tross alt deres jobb.

Livet er ikke for pyser. Det må våre barn og unge lære så tidlig som mulig. Det er vårt felles ansvar som voksne. Vi ønsker sterke og robuste voksne som takler de utfordringene livet byr på. Som vet å «shake it off»; gå videre, lære av sine feil og ta de konsekvensene som kommer. Vi som er dagens voksne, må ikke svikte fremtidens nordmenn. Vi har et stort ansvar som vi må ta mer seriøst før det er for seint.

Videregående er frivillig. Problemet er bare at det ikke finnes noe reelt alternativ til videregående skole.

Lisa Eidesen

Akademisk staffasje gir ingen bagasje

Min barneskolelærer het Jan. Han kjørte Opel Kadett, som han kalte Opel Rakett, elsket Evert Taube og luktet røyk og kaffe.

Han leste «Markens grøde» for oss, selv om vi var altfor unge, og ryddet jevnlig i ryggsekken min. På videregående skreiv jeg særoppgave om Knut Hamsun, og da jeg studerte musikk, hadde jeg presentasjon om Evert Taube. I debatten om hvordan vi skal sikre oss de rette menneskene i skolene, tenker jeg ofte på ham. Er det Solberg-regjeringas krav om karakter 4 i matematikk fra videregående og masteroppgaveskriving som sikrer oss kvaliteten vi er ute etter?

På den ene siden er det lett å være enig med Karoline Torkildsen, som kritiserer dispensasjonen til å se bort fra inntakskravet til utdanninga, for å kunne godkjenne flere søkere. Hun kritiserer Oddmund Hoel (Sp) og sammenligner det senka kravet med spørsmålet om vi ville hatt leger, ingeniører eller piloter som ikke var dyktige nok i matematikk?

På den andre siden hevder pedagogikk-professorene Herner Sæverot og Glenn-Egil Torgersen at å skrote kravet ikke henger sammen med hvilke lærere vi får ut i skolen. I tillegg foreslår de at lærerutdanninga blir tre-årig, med valgfri masterutdanning

Jeg vil rette søkelyset i en annen retning, da jeg synes universitetet ofte slipper billig unna når det debatteres hvordan man skal sikre oss gode lærere som blir værende i yrket. Det bør ikke være tvil om at det er lærerutdanninga som har ansvaret for at vi får faglig sterke og engasjerte lærere ut i skolene. For sammen-

ligningen til Torkildsen stemmer ikke. Det finnes matematikklærere som fikk 2 i matematikk på videregående, men som likevel gikk ut med karakter A da de avsluttet lærerutdanningen. Det er kravene som stilles underveis som er avgjørende for hvor god læreren blir.

Ett av temaene som har fått altfor lite kritikk, er universitetets organisering av praksis – altfor lite praksis og altfor lett å bestå. De fleste ender opp med praksissjokk, da opplevelsen ikke samsvarte med det de hadde lært på universitetet, og studentene har lenge ropt etter mer praksis i løpet av studiet.

I løpet av mine ti år som praksislærer har vurderingen om skikketheten nærmest vært fraværende. Med tanke på hvor mange lærere som ikke mestrer å stå i yrket etter endt utdanning, er dette kritikkverdige. Hvordan kan dette utdanningsforløpet være den beste måten å sikre oss de beste lærerne ut i skolene?

Vi må fram med spett og dynamitt. Læreryrket har ekspandert fra naturlig til kunstig intelligens, fra grønn meldingsbok til psykologisk veiledning. Det hjelper ikke med et masterstudium hvor studenten forsker på hvordan man kan bruke drama i innlæring av geometri i små grupper, eller kreve at 19-åringen var relativt god i matematikk da han begynte på utdannelsen sin. Universitetet må ta sin plikt og forberede studentene på hva de faktisk har i vente.

er lærer i ungdomsskolen i Tromsø. Hun opptatt av å finne den overordna røde tråden i skolens verdi, og hvorvidt denne harmonerer med verden for øvrig.

Illustrasjon: Kristin Slotterøy/adobestock

LESING

En leselysten skole

Jeg hadde en drøm. Jeg våknet og visste at her lå det noen veldig gode ideer til barneskoler for å gi leselyst.

Jeg var på en barneskole. I gangene var det plassert en bokkasse her og der (med skanner og lånekortene i perm). Ved kassene stod det plakater som «Lån to rosa bøker i dag», «Har du lest disse i fotballserien?», «Bøker om steiner. Lån en, da vell!», «Lån en bok om dinosaurer!»,

«Her ser du forsiden på de to nye bøkene i XX-serien. Kom og lån på biblioteket.» og «Rare og

morsomme dikt. Lån med hjem!»

I en krok satt en voksen og leste i en bok. I andre kroker satt en voksen sammen med et barn og leste i en bok.

Skolebibliotekar og assistenter

Skolen hadde skolebibliotekar i full stilling, som hadde tid til å lese høyt for alle klassene på skolen hver uke, og til leseklubber etter skoletid. I leseklubbene leste barna de samme bøkene, og snakket sammen om hva de likte og hva de trodde kunne skje videre, og sånn utviklet barna litterær forståelse. Det var også tid til å lære opp elever som assistenter. Bibliotekassistentene ryddet bøker på plass i hyllene. De eldste assi-

stentene sjekket at bøkene stod på riktig plass. Slik ble de kompetente i bibliotekets system og skjønnte det var lett å finne igjen bøkene.

Noen assistenter gikk rundt til klassene og spurte om det var noen bøker barna ønsket seg til skolebiblioteket. De kunne komme med forslag til klassene. I november gikk de rundt til klassene og hjalp barna med å lage ønskelister med bøker, lister barna kunne ta med seg hjem. Til denne jobben hadde de laget en liten kasse med helt nye bøker som de hadde med seg til klassene.

Skolebibliotekaren hadde tid til å samarbeide med lærerne, slik at de fikk bestilt inn klassesett med bøker om spesielle temaer, og vedkommen-

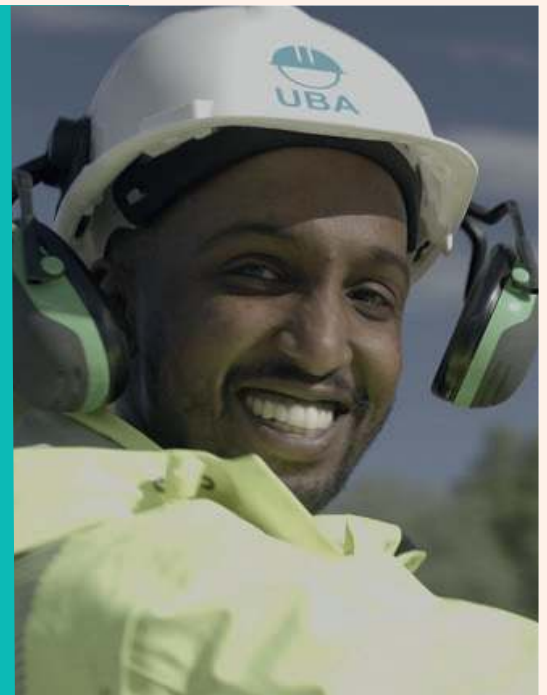
Ung i Bygg og Anlegg

Ungdomsskoleelever fra hele landet inviteres til å delta på Ung i Bygg og Anlegg!

Bli med når Jonis Josef og nye Vg1 elever besøker noen av Norges mest spennende byggeplasser!

Onsdag 30. oktober kl. 12.00 – 12.45

Torsdag 31. oktober kl. 10.00 – 10.45

Statens vegvesen

Oslobygg KF

NHO Byggenæringen

Jernbandedirektoratet

BYGGOPP

Konnekt

BANE NOR

NyeVeier

Hvordan gi skolelever leselyst? Innsenderen foreslår blant annet skolebibliotekar, leseklubber, kveldsåpent, et romslig budsjett, høytlesing og lesevenner.

de holdt orden på disse bøkene mens skolen lånte dem.

Lesevenner

Skolebibliotekaren samarbeidet også med skolens frivillige lesevenner, sammen med kontaktlærerne. Lesevennene var en gjeng frivillige som enten leste for ett og ett barn, eller satt sammen med ett og ett barn og hørte barnet lese for dem. Deretter snakket de sammen om vanskelige ord, og om hva de synes var gøy å lese. En gjeng kom om morgenen klokka halv ni, og startet skoledagen for barna med lesing en til en, i en halvtime. En annen gjeng kom når skoledagen sluttet, og barna hadde spist et måltid. Da vanket det en voksen pr. barn igjen, og konsentrasjon om en bok.

Kveldsåpent

Hver tirsdagskveld var det «Åpent skolebibliotek» kl. 17-1930. De eldste bibliotekassistenterne var der alltid, og barn var velkomne sammen med foreldre og besteforeldre. Skolebibliotekaren var der annenhver tirsdag. Slik ble skolebibliotekaren et kjent ansikt for foreldre, søsken og besteforeldre. Da var det lett å sende en e-post når en lurte på noe.

Bokbudsjettet

Siden mange av boklånene ble fikset av barna selv med skannere og en perm med bibliotek kort, hendte det at bøker ble registrert på feil låner og

forsvant. Skolen hadde budsjett til å erstatte tapte bøker. Dessuten er romslig budsjett til bokinnkjøp i det hele tatt.

Skriveglede fulgte av leselyst

Skolen hadde satt søkelys på leselyst og leseglede i mange ulike sjangre. Det førte også til skrivelest. Derfor hadde skolebiblioteket noen bøker som var lagd av skolens elever – enten av hele klasser som lagde bildebok sammen, eller barn som skrev fortellinger og illustrerte selv. Det kunne også være fagbøker om dyr eller fantasi-figurer. Av og til ble det satt opp teaterstykker på denne skolen; noen ganger egenproduksjoner, fra manus til kulisser og framførelse. Det ble uvanlig mange skuespillere, forfattere og billedkunstnere av elevene på denne skolen. Men det ble også uvanlig mange nysgjerrige og interesserte lærere og studenter.

Det oppsto en type fagkvelder på skolen, der tidligere elever kom og fortalte barna i 5.-7. klasse om jobbene sine, eller om spennende temaer fra utdannelsen sin. En annen type fagkveld var på skolefritidsordningen for barna i 1.-4. klasse. Dit kom barnebokforfattere, lyrikere, illustratører og filmskapere. Det kunne også komme folk som hadde skrevet biografier om berømte barnebokforfattere som Astrid Lindgren og Roar Dahl.

En drøm inspirert av noen

Jeg kunne ha drømt at rektor på skolen gjorde

som rektor på Gamlebyen skole i Oslo: Leste høyt for barna som avslutning på skolens bokuke. Hurra for Gamlebyen skoles satsing på lesing og skolebibliotek! Vi kommer til å se glade, nysgjerrige og språksterke barn som leser bøker frivillig der. Andre rektorer og kommuner bør studere dette gode forbildet.

Jeg drømmer også på høylys dag om at kommunen er pådriver i leselyst-utvikling, og satser på skolebibliotek i budsjettene sine. Og om at kommunen blir stolt av kompetansen til skolebibliotekarene, og ønsker å legge til rette med gode arbeidsforhold også for dem. På noen engelske skoler kommer pensjonister og leser for og med skolebarna en halvtime før skoledagen begynner. Jeg har erfaring som veldig velkommen lesevenn for barn i 2. klasse på en skole i Bærum. Barna gjør pensjonisten glad, og mange barn trenger flere voksne å lese for og snakke om bøker med for at de skal like å lese.

Jeg etterlyser et samarbeid for å øke leselysten hos norske barn. Lærebøker på papir hjelper litt, men et slikt samarbeid om barns leselyst ville hjelpe mye!

Liv Klevstrand

mastergrad i nordisk, tidligere forlagsredaktør for lærebøker, lærer på småskoletrinnet og skolebibliotekar nå pensjonist og lesevenn ved en skole

Olav Bjørn Skaar (1932-2024)

Vår gode kollega og venn ved Universitetet i Agder og tidligere høyskoler sovnet stille inn på Marnarheimen 2. juli. Han ble stedt til hvile fra Øyslebø kirke 12. juli under stor deltakelse, så å si 92 år gammel. Han vil bli husket som en dyktig realist fra Universitetet i Oslo, som kom til Kristiansand Lærerhøgskole etter 27 år ved Halden Lærerhøgskole. Og som en meget datakyndig medarbeider for Seniorportalen agderkultur.no, som fremdeles drives i tilknytning til Seniorstrenene ved UiA. Førsteamanuensis Skaar hadde også tidlig sin egen podkast.

Militærtjenesten tok han på Tromøya og Sola Flystasjon. Med hovedfag i kjemi og ellers fagene fysikk og matematikk og praksis bl.a. fra Kjeller, og Ås hos professor Log, ble han valgt ut av Kirke- og undervisningsdepartementet til å delta i en ekspertgruppe ledet av direktør Sigurd Birkelund. Den gav råd til statsråd Kjell Bondevik om hvilke distrikthøyskoler som på faglig grunnlag kunne bli de første til å starte opp alt i 1969. Det ble Agder, Rogaland og Møre og Romsdal. Det hersker ingen tvil om at Skaar fra Agder, da bosatt i Oslo, gikk grundig og objektivt til verks. Det var hans natur.

Så lenge Olav Bjørn kunne, møtte han til de årlige artiumskulltreffene på Restaurant Pider Ro i Kristiansand for Jubileumsrussen fra 1951, for byens naturlig nok utsatte 300-årsjubileum i 1941. I 1951 var Olav Bjørn en av oss forfektene for at Kristenrussen absolutt ikke burde nedlegges, hverken da eller for fremtiden, slik den faktisk ble året før. Der var en

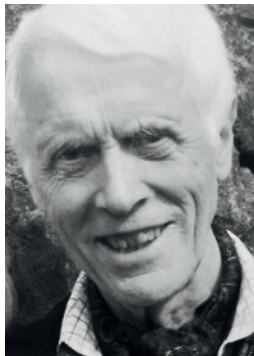
nedleggelse som senere ble beklaget av tidligere lagssekretær sentralt i Oslo, Erling Hansen Utne, da han som biskop emeritus Erling Utne i Kristiansand erklærte: «Der tok vi feil!».

Olav Bjørns kristne tro var sterk gjennom livet, men som vitenskapelig utdannet kunne han ha enkelte reservasjoner mot for bokstavtro forkynnelser. Hans yndlingssalme var «Å leva det er å elska».

Det var også hans natur å påse at det han gjorde og sto for, skulle være vel overveid og «godkjent, innafor». Det gjaldt også som retningssnor for barn og barnebarn. Bestefar Olav Bjørns lune humor og beskjedenhet og morsomme ettertenksomhet ble også piffet opp med mer eller mindre intrikate tryllier, som moret og utfordret mange i familien. De nøt også godt av hans kunnskaper som tutor i matematikk og fysikk.

Trylling: nå sist i minnestunden, da via møtelederen, sønnen Per Åge og datteren Merethe. Der var det også mange venner, og familie fra hans kone Aase, født Aanonsen sin side, fra Risør, og Halden. Aase mintes sin mann med takknemlighet for et langt og godt liv og for alle reisene de gjorde sammen. De giftet seg i 1969, etter å ha hatt et godt øye til hverandre fra lenge før. Alle var enige om at livsreisen til Olav Bjørn var «Godkjent. Innafor!»

Thor Einar Hanisch, UiA og Agderkultur

Særskilt diskrimineringsvern for gravide

Det skal svært mye til før forskjellsbehandling på grunn av graviditet er lovlig.

Vernet mot diskriminering innenfor arbeidslivet reguleres av arbeidsmiljøloven kapittel 13 og likestillings- og diskrimineringsloven. Begge lovene har en generell regel om forbud mot diskriminering. Reglene forbyr diskriminering på grunn av nærmere bestemte forhold. Dette kalles diskrimineringsgrunnlag. Ett av diskrimineringsgrunnlagene er *graviditet*, se likestillings- og diskrimineringsloven paragraf 6.

For å konstatere diskriminering må man stilles dårligere enn andre på grunn av en handling eller unnlattelse, og det må være årsakssammenheng mellom handlingen eller unnlattelsen og det aktuelle diskrimineringsgrunnlaget, for eksempel graviditeten.

Graviditet som diskrimineringsgrunnlag omfatter selve graviditeten, men også forhold som følge av graviditet og fødsel. For eksempel graviditetsrelatert fravær i form av graviditetsrelatert sykdom, fravær ved svangerskapskontroller og svangerskapspermisjon før fødsel.

I likestillings- og diskrimineringsloven paragraf 9 er det en generell regel om lovlig forskjellsbehandling. Lovlig forskjellsbehandling som følge av graviditet er særskilt regulert i lovens paragraf 10 og understreker det strenge vernet mot graviditetsdiskriminering.

Forskjellsbehandling på grunn av graviditet, fødsel, amming og permisjon i forbindelse med fødsel eller adopsjon, er kun tillatt der forskjellsbehandlingen er nødvendig for å beskytte kvinnen, fosteret eller barnet eller der det foreligger andre åpenbare grunner. Det oppstilles i tillegg et vilkår om forholdsmessighet. Regelen er ment å være en snever unntaksregel.

Som vi ser, har blant annet graviditetsrelatert fravær et særskilt vern, som ikke uten videre kan behandles likt som andre typer fravær. Det innebærer at vektlegging av graviditetsre-

latert fravær kan regnes som diskriminering, selv om årsaken til forskjellsbehandlingen er en nøytral bestemmelse som i prinsippet rammer alle som har fravær. Det avgjørende er om det ble lagt vekt på graviditeten til ulempe for den som mener seg diskriminert.

Et eksempel der dette vil kunne få betydning, er der arbeidsgiver gir en lærer en tidsfrist for å fullføre en etterutdanning og det er en betingelse for ansettelsen. Hvis læreren forhindres fra å fullføre utdanningen på grunn av graviditetsrelatert fravær, kan ikke dette behandles likt som annet fravær. Da kan det reises spørsmål ved om det foreligger diskriminering i strid med likestillings- og diskrimineringsloven paragraf 6, jf. paragraf 10.

Likestillings- og diskrimineringsloven er ufravikelig. Det betyr at avtalevilkår i individuelle og kollektive avtaler vil være ugyldige hvis de er i strid med likestillings- og diskrimineringsloven.

Det er også viktig å kjenne til at det *aldri* er tillatt å forskjellsbehandle på grunn av graviditet, fødsel, amming og permisjon i forbindelse med fødsel eller adopsjon ved ansettelse, oppsigelse eller forlengelse av midlertidig stilling. Her oppstiller loven et *absolutt* forbud.

Forskjellsbehandling på grunn av graviditet og foreldrepermisjon er det temaet Likestillings- og diskrimineringsombudet mottar flest saker om innenfor arbeidslivet. Vi erfarer dessverre at en del arbeidsgivere ikke har tilstrekkelig kunnskap om det særskilte vernet mot diskriminering på grunn av graviditet. Det gjelder for eksempel midlertidig ansatte som ikke får forlenget stillingen sin i forbindelse med graviditet eller foreldrepermisjon.

**Louise Sandaker
Hannon**
advokat hos
Raugland
Advokatene

Vi erfarer dessverre at en del arbeidsgivere ikke har tilstrekkelig kunnskap om det særskilte vernet mot diskriminering på grunn av graviditet.

BEMANNINGSKRISE I BARNEHAGEN

Nå er det alvor i barnehagen!

Når ansatte og foreldre samstemt roper om konsekvensene bemanningskrise har for barnehagebarna, må politikerne handle!

Ann Mari Milo Lorentzen

1. nestleder i Utdanningsforbundet

Samtidig som regjeringen samlet seg til budsjettkonferanse og har sin siste sjanse til betydelige endringer i denne regjeringsperioden, fortalte Dagsavisen om ettåringer som åpenbart ikke har det godt i barnehagen. Små barn spennes fast i stolen på grunn av utilstrekkelig bemanning. En ansatt kan ha ansvar for opptil 35 barn. Kunnskapsministeren sier historiene foreldre forteller fra barnehagen er «svært bekymringsfulle». Den bekymringen må føre til politisk handling og vises i regjeringen, og budsjettpartner SV, sine statsbudsjetter.

Bemanningskrisen i barnehagehagen er reell, og den er godt kjent. Bare det siste året har vi sett rundt 800 mediesaker om barnehage der et gjengangstema er dårlig bemanning og for få barnehagelærere. Utdanningsforbundets medlemsundersøkelser viser at nesten en tredjedel av barnehagelærerne ser for seg å forlate barnehagen i løpet av ett-tre år, og de er tydelige på at bemanningen må bli bedre dersom de skal bli i jobben. Sykefraværet i barnehagen er skyhøyt, blant det høyeste av alle bransjer, samtidig som to av tre styrere oppgir problemer med å skaffe vikarer. I en undersøkelse Respons analyse utførte i 2023, oppgir nesten halvparten av styrerne at for lav bemanning svært ofte eller ofte fører til at planlagte aktiviteter må avlyses. Nesten én av fire har opplevd bemanningen som så lav at de har vurdert det som utrygt eller uforsvarlig for barna å være i barnehagen.

Dette er en kjent situasjon. Ansatte i barnehagen kjenner den, foreldre kjenner den, mediene kjenner den, re-

gjeringen og stortingspolitikere kjenner den. Men mens ansatte og foreldre samler seg i et rop om den kritiske situasjonen, møtes vi av en øredøvende taushet fra regjeringen og stortingspolitikere som sitter på nøkkelen til å gjøre noe. Rikspolitikerne har to virkemidler de kan bruke i denne saken: 1. Strengere krav til bemanning og andel barnehagelærere. 2. Penger til å ansette de barnehagelærerne som trengs.

Ingen av disse virkemidlene har blitt rørt, og nå er tida i ferd med å renne ut for denne regjeringen. Om få måneder skriver vi 1. januar 2025. Det er tidspunktet Ap-Sp-regjeringen, med bred støtte i Stortinget, har satt som mål at 50 prosent av de ansatte i barnehagen skal være barnehagelærere. Men de siste tallene viser at utviklingen går feil vei, og vi mangler over 2800 barnehagelærere for å oppfylle dagens normkrav.

Det er først og fremst barna som lider under dagens kritiske bemanningssituasjon. Dette må vi gjøre noe med! For det finnes løsninger. Utdanningsforbundet har laget en modell som sikrer økt grunnbemanning gjennom å ansette flere barnehagelærere i alle barnehager. Spørsmålet er om den politiske viljen finnes, eller om den begrenser seg til å uttrykke ambisjoner i glansete, men uforpliktende, politikkdokumenter.

Vi ønsker rikspolitikerne våre lykke til med årets budsjettøst! Jeg kan love at både Utdanningsforbundet, ansatte i barnehagene og foreldre kommer til å følge nøye med.

Nesten én av fire styrere har opplevd bemanningen som så lav at de har vurdert det som utrygt eller uforsvarlig for barna å være i barnehagen.

Forebygging av vold og trusler i skolen

En hjelp til kartlegging og risikovurdering

Arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonene ønsker å forebygge vold og trusler i skolen. Nå kommer en veileder som skal gjøre risikovurderingen enklere.

Nytt verktøy for risikovurdering av vold og trusler i skolen

Vold og trusler har lenge vært et økende problem i skolen. Nå har KS og arbeidstakerorganisasjonene lansert et verktøy som skal hjelpe skolene med sin risikovurdering.

De siste årene har tilfeller av vold og trusler økt betydelig i skoler over det ganske land. Ansatte og elever har blitt rammet, samtidig som det har vært vanskelig både å forebygge og håndtere vold- og trusselsituasjonene. Arbeidsmiljøloven med forskrifter stiller krav om at arbeidsmiljøet skal risikovurderes. Men hvordan risikovurderer man vold og trusler i skolen i praksis?

Nå kommer et nytt verktøy som vi tror vil være til god hjelp.

En rekke skoler forteller at risikovurdering er vanskelig. Arbeidstilsynet finner i sine tilsyn det samme. KS og arbeidstakerorganisasjonene har

derfor laget en veileder som kan gi drahjelp for skolene i dette arbeidet. Verktøyet ble lansert under Arendalsuka i august, hvor Utdanningsforbundets Geir Røsvoll var en av innlederne da KS avholdt arrangementet «Slik kan vi hindre vold og trusler i skolen».

- Et stort problem

Utdanningsforbundets leder er glad for lanseringen som nå har funnet sted..

- Et av de temaene som våre medlemmer er mest opptatt av, er vold og trusler i skolen. Det er i ferd med å bli et stort problem, og derfor er jeg glad for dette initiativet fra KS, hvor de har samarbeidet med Utdanningsforbundet og de andre arbeidstakerorganisasjonene i skole, for nå å lansere dette verktøyet.

- Det er vel optimistisk å tro at dette kan løse alle volds- og trusselutfordringene vi har i skolen. Likevel bør det være en god hjelp både til kartlegging og risikovurdering, og forhåpentlig vil det bidra til bedre rutiner, som å foreta jevnlig

risikovurdering og at alle situasjoner som kan bety fare for vold eller trusler skal vurderes, sier Røsvoll.

Risikovurderingsverktøyet bygger på «Forskrift om utførelse av arbeid», paragraf 23 A. Som arbeidsgiver har man et lovpålagt ansvar for å kartlegge og risikovurdere arbeidsmiljøfaktorer.

Ønsker tilbakemeldinger

Ansatte skal medvirke, og tillitsvalgte og verneombud har også viktige roller. Felles innsats er avgjørende for å gjøre noe med denne utfordringen. Det er viktig å understreke at dette ikke er et «ferdig produkt», men først skal gjennom en pilotperiode med tilbakemeldingsmuligheter fra ledere og ansatte i skolene.

Bruk QR-koden for å få se det nye verktøyet.

Gode råd til deg, ferske lærer!

Mange har nettopp startet sin første lærerjobb. Den er både meningsfull, givende og krevende. Og kanskje lettere med disse gode rådene vi har fått fra våre erfarne lærere?

For noen uker siden la vi ut en liten post på sosiale medier hvor vi spurte våre mest erfarne lærere om de hadde noen gode råd til dere som nå skal inn i klasserommene som lærer for første gang. Responsen var overveldende. En stor takk til de mange som bidro, og som blant annet foreslo følgende for dere «førstereisende»:

1. SPØR

Du er fersk, og det vil være en rekke ting du lurer på. Mange rundt deg har skolen under huden, og ønsker å hjelpe når du står fast. «Spør, spør, spør», er gjennomgangstonen fra svært mange, som læreren som skriver «Spør om tips til å effektivisere vurderinger, spør om det fins maler, spør hva de gjorde i fjor...»

2. SE ELEVENE

Lær deg navnene på elevene så raskt som mulig. «Å bygge relasjoner med elevene er sååå mye viktigere enn å kunne masse ting!» «lær navnene deres!» «når elevene er trygge, kommer læringen lettere.», er rådet fra en av lærerne, en annen påpeker at det er viktig å få alle til å føle seg inkludert: «Ikke la dem (elevene) velge plasser/grupper selv, men gjør klasserommet ditt til et inkluderende sted for alle.»

3. VÆR FORBEREDT, MEN IKKE VÆR REDD FOR Å ENDRE

Ha en plan for timen er et råd som ikke overraskende går igjen. Samtidig understreker mange at timen sjelden blir som planlagt – og at det går fint. «Tør å stoppe opp midt i timen og gjøre endringer fordi du ser at en aktivitet fenger eller motsatt.», skriver en lærer, en annen sier at «Om du ikke får gjennomført alt du hadde planlagt, ikke stress! Det er mye læring i å ta tak i elevenes spørsmål.»

4. TA FRI

Det første året som lærer kan være beintøft, og mange har lett for å gape over for mye. Spesielt er det viktig å få noen pusterom i helgene. «Ha minst én dag i helga hvor du ikke jobber. Uansett hvor «på hæla» du er.», skriver en lærer, og får støtte: «Vern om fritida di! Å hvile, prioritere deg selv og interessene dine er minst like viktig som jobben. Du skal ha krefter til begge – og læreryrket kan sluke deg.»

5. INGEN KAN ALT

Som lærer får du en rekke spørsmål – og mange elever har lett for å tro at du er et levende leksikon. Slik er imidlertid ikke virkeligheten, og det er helt uproblematisk. Innrøm at det er ting du ikke vet eller kan. «Ikke vær redd for å si til elevene dine «det vet jeg ikke». Kan-

skje kan dere i stedet forsøke å finne svaret på vanskelige spørsmål sammen?», foreslår en lærer.

6. HUSK: DU ER EN RESSURS!

Som nyutdannet er det du som har den ferskeste, mest oppdaterte utdannelsen. I tillegg vil nyutdannede lærere ha nye ting de har lyst å prøve ut. Det er kjempespennende, og oppleves inspirerende både for elever og kolleger! Ikke vær redd for å dele: «Du som ny har mange nye ideer, del dem med teamet! Når du deler av din kunnskap, deler ofte folk raskere tilbake.»

7. DET BLIR BEDRE

Det første året er utvilsomt det mest strevsomme, men det blir enklere. «Det første året kan fort føles overveldende for da er mye nytt og erfaringene få... vit at selvtilliten, mestringen og roen kommer med hver erfaring og hver dag. Og vit at vi er takknemlige og glade for å ha deg med på laget!», sier en, mens en annen klokt oppsummerer: «Pust med magen og ikke stress. Ingenting blir bedre av det.»

8. VÆR DEG SELV

Det er fristende å ville fremstå som supermann eller kjempekul, kanskje for å dekke over usikkerhet. Det er sjelden en god idé. En autentisk lærer er det elevene liker best. Engasjer deg derfor i elevenes liv; det motiverer dem. «Vær deg selv og by på deg selv i undervisningen, da blir elevene fortere kjent med deg og dere blir på lag», sier flere.

9. SETT GRENSER

Å være lærer kan ofte føles som en 24/7-jobb. Sånn skal det ikke være. Spesielt krevende kan det være om du har gjort deg selv tilgjengelig for foresatte og andre «hele døgnet». «Husk at det er forskjell på jobb og fritid. Lag kjøreregul for når foresatte kan ta kontakt med deg.» «Å være tilgjengelig for elever og foresatte døgnet rundt er ikke lurt, ta vare på deg selv.», poengteres av flere.

10. HA DET GØY

Sist, men ikke minst: Ofte vil du oppleve at det å være lærer er verdens beste jobb. Og ingen ting er bedre enn når du har det morsomt på jobb, understreker mange av de som har kommet med sine råd. Her er et knippe av de som understreker verdien av nettopp det:

«Våk opp hver morgen og tenk: – I dag skal jeg ha det gøy!»
«Ha det gøy med elevene og ha tydelige og litt fleksible rammer.»
«Lek, syng, dans og spill. Ha det gøy sammen.»

NY I LÆRERJOB BEN?

HER ER DINE KOLLEGERES BESTE RÅD TIL DEG!

Bruk QR-koden for å få flere gode råd på våre nettsider.

Ny og nervøs? Frykt ikke, svært mange lærere har kommet med sine beste råd til deg!

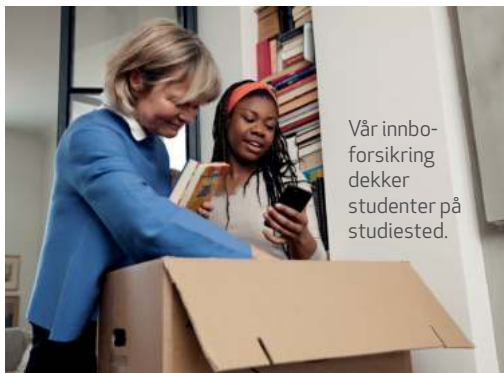
Innboforsikring gjelder også studenten

Nå er det mange unge håpefulle som har flyttet ut for å bo i nærheten av sine studiesteder. Har du innboforsikring her oss, vil denne også gjelde på studentens hybel så lenge de studerer.

Forsikringen dekker alle studiesteder i Norden, og det er ikke krav om at folkeregistrert adresse endres.

Hvis studentene kjøper egen leilighet er de ikke lenger del av foreldrenes faste husstand, og må kjøpe egen innboforsikring.

[Les mer på udf.no](#)

Vår innboforsikring dekker studenter på studiested.

Foto: Anna-Julia Granberg

Kurs og konferanser

Samisk innhold i alle barnehager – fra lovverk til praksis

23. september ønsker vi velkommen til kurs der du vil få økt kunnskap om hvordan arbeide med samisk kultur og tradisjon i barnehagen. Kurset vil gi deg grunnleggende kunnskap i tillegg til praktiske tips til hvordan komme i gang med dette arbeidet. Kursholder er Jill Abelsen Olsen som jobber som daglig leder ved Romssa sámii viessu – Samisk hus Tromsø. Kurset foregår på Zoom, det blir gjort opptak. Kursavgift.

Når matematikk blir vanskelig

24. september arrangerer vi kurs som vil ta for seg noen vanlige utfordringer som påvirker mestring i matematikk og vise hvordan vi kan møte dem i opplæringen. Det vil bli fokusert på tilrettelegging som kan gjøres i klasserommet og som gjør matematikken mer tilgjengelig for alle.

Kursholder er Irina Jensø. Hun arbeidet tidligere i Statped med matematikkvansker som sitt spesialområde. Kurset foregår på Zoom, det blir gjort opptak. Kursavgift.

Nysgjerrig på spillbasert læring?

16. oktober (barneskolen) og 21. oktober (ungdomsskole/videregående skole) inviterer til spennende kurs om spillbasert læring. Er du nysgjerrig på hvordan dataspill kan brukes i undervisningsopplegg i skolen, men trenger hjelp til å komme i gang? Da er dette kurset midt i blinken for deg.

Kursholder er Kristine Øygardslia som har doktorgrad i spillbasert læring. Kurset foregår på Zoom, det blir gjort opptak. Kursavgift.

Dine medlemsfordeler

Som medlem i Utdanningsforbundet har du tilgang til unike medlemsfordeler. Flere av dem gjelder også for din familie. Ved å bruke fordelene kan du og dine få en tryggere hverdag og en bedre familieøkonomi.

Forsikringer til medlemspris

Våre forsikringer er tilpasset ulike livsfaser.

	Reiseforsikring		Livsforsikring		Studentforsikring
	Innboforsikring		Barneforsikring		Husforsikring
	Grunnforsikring		70+ forsikring		Bilforsikring
	Uføreforsikring		Kritisk sykdomsforsikring		

Rabatt hos Tryg

I tillegg til Utdanningsforbundets spesialtilpassede forsikringer, får du rabatt på private forsikringer hos Tryg. Ordningen gir deg 35 % rabatt på alt fra hytte- til dyreforsikring. Rabatten er den samme, uavhengig av hvor mange forsikringer du har.

Tryg pluss

Hvis du har privat forsikring i Tryg, får du tilgang til fordelsprogrammet Tryg Pluss. Det gir fordeler som psykologhjelp ved personlig krise, råd fra fagpersoner om bolig, og hjelp ved ID-tyveri eller misbruk i sosiale medier.

Andre medlemsfordeler

- Boliglån og billån hos Nordea
- BikeMember sykkelregister
- Overnatting på Hurdalsjøen Hotell

Tilbud gjennom Unio

Som medlem i Utdanningsforbundet får du også medlemstilbudene hos Unio. Du får rabatt på alt fra leiebil til hytteleie og turutstyr.

[Les mer og bestill på udf.no](https://udf.no)

Innboforsikring

Har du forsikret tingene dine?

Vår innboforsikring dekker inntil tre millioner kroner per skadetilfelle. Den dekker flyttelasset, bunad, og ellers alle ting du måtte ha på tomten din. Til og med tingene til barnet ditt på studenthybel går under din innboforsikring. Hos oss får du gode dekninger til bra pris. Det er verdt å ta en titt på forsikringen.

Mer om innboforsikringen
på udf.no.

Litt av en blåtur

Plutselig var høsten der, gitt. Sola tegnet seg på himmelen i sørøst og på alle ark, og delvis flytende nedover kartongplata på veggen.

Jaja, gulv kan vaskes, og tynn vannfarge er ikke å anbefale på loddrette flater, det burde selv en lærer med minstegrad i forming vite.

Etter denne herlige og høyst kreative økta skulle vi – 1B – ut i skauen for å plukke bær, høste av naturens spiskammer og realisere Prøysens sang om Pelle, Kari og Lillebror som plukket i et lokk. Med en voksen i front og en i bakkant var flokken på strake vegen mot skogsparadiset og de ventende bær. Blåbær, deilige, store og saftige. Slik de også hadde kommet fram på alle A4-arkene, som nå lå til tørk inne.

Gideon plumpet ut i et myrhøl, og støvelen satt fast der nede. Klok av skade hadde Turid assistent alltid med et par reservestøvler i sekken. Turider har mastergrad i «praktisk tenkning, forutsette og uforutsette hendelser» - gull verd for den norske skole.

Etter 1470 skritt endte turen opp i det store bærparadis. Likevel en nedtur. En eller annen geskjeftig person, sannsynligvis en hel gruppe griske og foretaksomme personer, hadde i løpet av helga grafset med seg alt som var av blåbær på denne haugen jeg hadde blinket ut i min vel-

mente pedagogiske plan. Men i stedet for å la 19 barn og meg sjøl bryte ut i upedagogisk kollektiv krampegråt så løy jeg meg i front. – Kom igjen! Det er nok bær der oppe, vær du sikker! Hm... jeg var ikke sikker.

Men der – nettopp der solen lyste ned mellom noen staute trestammer – der lyste det bitte små, blå lyspærer. «Kom til oss, kom til oss!» ropte de. Jo nærmere vi kom, jo større ble de. Og jammen var det mye bær der, for ei lykke! Flere av barna begynte allerede å bli blå rundt kjeften. Normalt et faresignal, men her inne i skauen tegn på rein lykke.

Etter vel en halv time begynte noen også å få synbare mengder nede i de små koppene sine. Noen fyltes helt opp, og jeg fikk overbevist de største tvilerne om at jeg kunne ta vare på bærene i den store bøtta jeg hadde med.

– Å, skal du ha alle bærene? Uuuuretferdig!

– Neida, dette er alle sine bær! Jeg bærer, dere plukker enda mer. Og bøtta står her! Basta!

Etter to timer, inklusive spisepause og allsang av noe prøysensk basert på fri hukommelse, pluss ei oppdiktet historie om barna på tur i skogen, der det kom en bjørn luskende – noe som forårsaket et bitte lite angstanfall hos lille Aisha, før eventyrfortelleren fikk beroliget og avkreftet sannhetsgehalten i historien – satte vi nesa hjemover.

Av og til er lykken målbar; 2,3 kilo. Og med Turids pannekaker var lykken fullkommen...

Petit av
Ole Foss

Skribent og tidligere
grunnskolelærer

STOREFRI av MARIUS HENRIKSEN

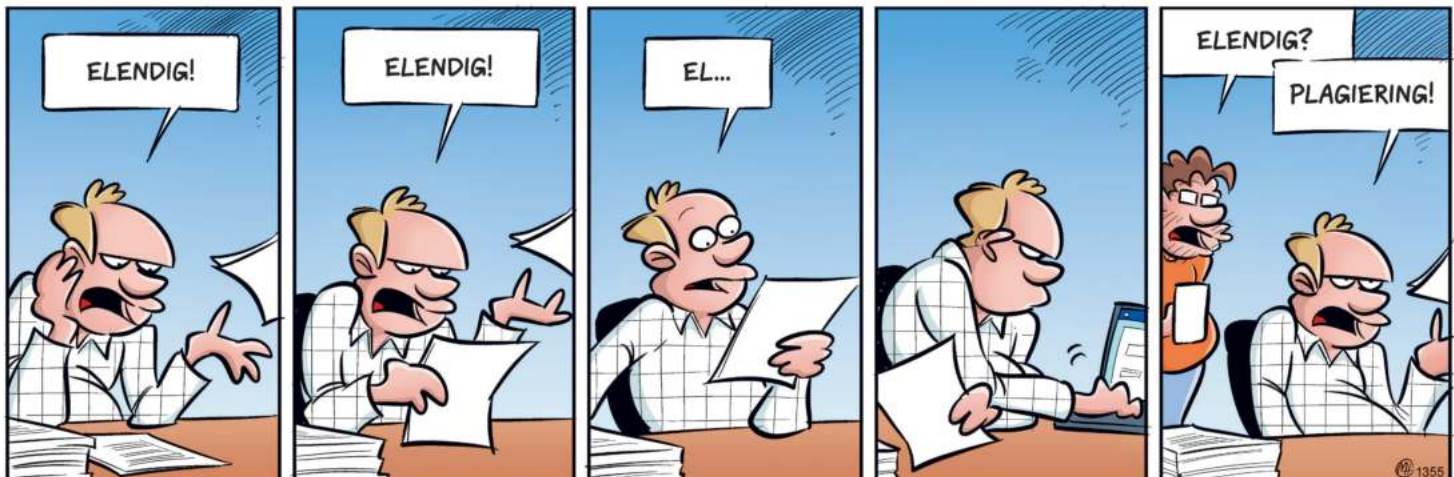

Foto: NTB

QUIZ

15 kjappe om løst og fast

1. Hvilket land har flest spansk-talende innbyggere?
2. Hvor mange mikrometer er det i en meter?
3. Hva er en sure?
4. Hva betyr sámí duodji?
5. Hvor mange gullmedaljer tok Norge under årets OL i Paris?
6. Kun ett land har en hovedstad som begynner på bokstaven I (stor i). Navn på land og by, takk!
7. Hva heter travbanen som ligger 2 km vest for Tønsberg?
8. Hva er Anne Grosvold kjent som?
9. Hva er en dendrolog ekspert på?
10. Hvis du har et kjæledyr av rasen Maine Coone, hva slags dyr snakker vi om?
11. Hvilket ord kan du sette foran -matte, -pistol og -hode og få tre nye ord?
12. Hvilken fugl heter musvit på dansk og talgoxe på svensk?
13. Hva står forkortelsen BSU for?
14. Hvilken norsk forfatter ble tildelt Nobels litteraturpris i 1928?
15. Hva heter øya som er delt mellom statene Haiti og Den dominikanske republikk?

Quizmester: Ståle Johnsen. Svarene finner du på side 50.

FOR **50** ÅR SIDEN

Skole eller oppfostringsanstalt?

Det bør således ikke være overraskende om større velstand ledsages av et ønske om å la andre ta seg av barneoppdragelsen. Foreldre er verken grunne eller unaturlige om de med lett hjerte kan unnvære sine barns selskap størstedelen av døgnet. En dansk kalender inneholder følgende visdomsord: «Juli er den måned, hvor mødre igjen bliver mindet om, hvorfor skolelærere behøver så lang ferie.» Til grunn for forslaget om å la skolen overta ansvaret for en større del av barnas liv og utvikling enn før, må ligge en stilltiende erkjennelse av at foreldrene er uskikket til å skape det nye og bedre menneske. Lar det seg gjøre å skaffe et tilstrekkelig antall lærere som er mer skikket til oppgaven? (Fra lederartikkelen).

Den Høgre Skolen nr. 17/1974

FOR **25** ÅR SIDEN

Kontantstøttemottakere angrer - vil ha barnehage likevel

I Vefsn kommune har barnehageleder Unni Norum opplevd å få angrebrev fra foreldre som opprinnelig hadde takket nei til barnehageplass fordi de ville satse på kontantstøtte og dagmamma. Men foreldrene fant ut at dagmammatilbudet ikke var det beste for barnet likevel.

Norsk Førskolelærerblad nr. 24/1999

GYLNE ØYEBLIKK

Et ulvespor til vitebegjær

– Det er først når elevene tar ordentlig eierskap til et tema at de kan lære noe virkelig dypt. Det er også da man føler at lærergjernen virkelig er verdt noe, sier Helga Falch Johannessen.

Tekst: Harald F. Wollebæk

Gylne øyeblikk er det mange av for Helga Falch Johannessen i jobben som lektor ved Kjøsterud skole i Drammen. De dukker blant annet opp når kollegene og hun planlegger tverrfaglige undervisningsdager for ungdomsskoleelevene sine. Da tar hun gjerne utgangspunkt i en nyhetssak og vurderer hvordan dette kan brukes som tema i flere fag samtidig.

– Det gjør inntrykk å se hvordan elevene ikke bare tar imot det de blir presentert, men blir engasjerte og får et eierskap til stoffet, sier hun.

Det var på jakt etter temaet for et slikt tverrfaglig opplegg på 9. trinn at hun i fjor vår kom på sporet av ulv: Debatten om hvor mange ulver vi skal ha i Norge, hvor de skal være, og hvordan dette kan veies opp mot sauedrift og andre hensyn. Sammen med en kollega laget hun et opplegg en hel dag. Det inkluderte både flere fag og tok dessuten opp i seg læreplanens bud om at elevene ikke bare skal tilegne seg kunnskaper, men også ferdigheter, som å drøfte og analysere.

– Ulvedebatten i Norge er godt egnet som eksempel på årsaker til konflikt og hva hatefulle ytringer og polarisert debatt kan føre til, sier Johannessen.

Hun og kollegaen delte klasserommet inn i

ulike stasjoner, der elevene jobba med seks ulike oppgaver en hel dag. De analyserte, vurderte og reflekterte. Det var også en debatt der elevene ble tildelt ulike roller: Jeger, bonde, miljøaktivist, biolog og politiker.

– Elevene ble veldig ivrige. Det er viktig at de lærer å være uenige og samtidig gå ut av klasserommet og være gode venner. Det er med på å minske polariseringa i samfunnet og gi rom for mer saklighet, mener Helga Falch Johannessen.

Hun og kollegaen knytta ulvedagen til en rekke fag. Elevene leste tekster på både norsk og engelsk, og de vurderte retorikk og kildebruk. De så film om ulvens natur og hva antallet ulver har å si for populasjonen. De diskuterte også etiske perspektiver knytta til blant annet forholdet mellom natur og kultur.

Det er i slike øyeblikk hun føler at hun når fram som lærer.

– Det er når man lar elevene få nærme seg noe de tar ordentlig eierskap til og blir engasjert av selv at de kan lære noe virkelig dypt. En elev skrev etterpå: «Vi diskuterte og fant sammenhenger jeg kommer til å ta med meg senere i livet». Det er ikke ofte jeg opplever at 9.-klassinger uttrykker seg slik, sier Helga Falch Johannessen.

Det er viktig at de lærer å være uenige og samtidig gå ut av klasserommet og være gode venner.

Helga Falch Johannessen (51)
lektor ved Kjøsterud skole i
Drammen

Har du opplevd et gyllent øyeblikk? Kontakt: redaksjonen@utdanningsnytt.no

Tre tips til deg som er lærer i mat og helse!

Visste du at Fiskeprell har gratis tilbud til mat- og helsefaget i grunnskolen? Benytt deg av disse tre tilbudene for å fylle skoleåret med lærerikt innhold for dine elever.

1 Fiskeprell gir penger til innkjøp av sjømat i undervisningen

1 Dette skoleåret øker vi råvarestøtten med 25%! Råvarestøtten er på kr 50 per elev på mellomtrinnet og kr 80 per elev på ungdomstrinnet. Skolene kan søke støtte en gang per skoleår. Fristen for å søke er 31. desember 2024.

2 Hver skole kan få tilsendt gratis kokebøker og lærerveiledning fra Fiskeprell

2 Fiskeprells undervisningsmaterieill til mat- og helsefaget er basert på den nye læreplanen i mat og helse (2020). Gjennom fagstoff, oppgaver, filmer og oppskrifter dekkes de fleste kompetansemål i faget.

3 Kokkesprell – en lærerik konkurranse for elever på mellom- og ungdomstrinnet

3 Kokkesprell er et undervisningsopplegg og konkurranse til mat- og helsefaget, hvor elevene samarbeider om å komponere sine egne oppskrifter med sjømat. Vinnerne mottar kr 10.000,- til klassekassen, samt en sjømatfest i regi av Fiskeprell. Kokkesprell gir, i tillegg til den ordinære råvarestøtten, kr 50 i støtte per elev som deltar.

Les mer og benytt deg av tilbudene våre på fiskeprell.no/skole

Fiskeprell er et nasjonalt kostholdsprogram i samarbeid mellom Helse- og omsorgsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Norges sjømatråd. Helsedirektoratet og Havforskningsinstituttet kvalitetssikrer innholdet i programmet.

KRYSSORD

Løsningssetningen med navn og adresse sendes til: kryssord@utdanningsnytt.no innen 24. september.
To vinnere får boksjekk og heder og ære i neste nummer.

FRA 2013, MEN FREMDELES NOE Å TENKE PÅ ... ?			REALE KANYLE	KORT- FARGE 6. TONE	SMA- KAKE TALL	KAMPER KONGE	FORSIK- RINGS- SELSKAP	BABE ... (AM. BASE- BALL- LEGENDE)	BYDELI BERGEN
BANGE			MELODI CIRKA	NORRØN GUD ALT I ORDEN	GROV PRO- NOMEN	PLAGG SYKEHUS	SPRÅK SKLI	4. TONE	
VENE STELLER									
BRENSEL			SURHETS- ENHET	BLOM- STER- STAND GULL	TRE STRØM			UJEVN	
DERMIS			HAMSUN- ROMAN ANFAL- LET		ANLEGG- ENE				
					EN CAPONE SLAG		SKREV «BOOGA- LOO»	NORD- VEST	VICE VERSA HELIUM
STEMME SITAT ERLING KAGGE	RUND DAG SMILTE	BRUKKET	DESSERT	OSS FEIL	ORDENS- KARAK- TER	RETT VASKER	LEDET SF 1973- 1975	STROFE 2. TONE	
				SØKE	SKAKE OPP	MOTE			OG ANDRE
INN- HOLD- LØS		AKSEPT	REKRUTT AM. FILM- PRIS		LEVER EN LIND- GREN	TIRADE NYN. PRON. FORD- MODELL	HEGREM 2024		PERSON- LIG TRENER FAR
BELEGG	TITAN	SVOVEL- VEKST	TITTEN ... TYPE COLA					FINNES	
			ENTRE- PRENØR- SELSKAP PARTI	TIDLIG- ERE STJERNE	SVÆRT STRENG ØG	BY	SNÅLE		
	«BOLLE- LAND» NOR. BOK- VERK		KROM ARGON	VESEN BÅT- RIPEN		GRESK KRIGS- GUD MINE		5 SEDEL	FØR KRLE
	OPPTOG SLÅTT				GROV	RESPEKT DYREBO	FUGLE- NEGLER		
			TOPP- SCORER VM-82 LØFTE			HÆR	GA UT «GUITAR TOWN»		
FASE RAKKE NED PÅ			LYRISK DIKT MED MUSIKK SJANSE		EU- BORG- ERE HEDRES		PLATE; VINYL EN REAGAN		TYPE BIL TIDSRUM
			WC SPILTE I «THREE AMIGOS!»	KARAK- TER PARADIS	B FOR H KOMMU- NALT TIL- BUD	LAW- RENCIUM	GITTER- KASSE HODE- PYNT		KLYSTER
PORTU- GISISK MUSIKK- FORM	BYEN VED RON- DANE	MOTOR- SYKKEL NOTKAST	PRO- NOMEN BLOD- TYPE				EMILIE ... NERENG		INNEN ROVDYR
									ELEK- TRONISK DANSE- MUSIKK
		TOPP			FLOKK		FERSK		NEON SKJUL
RETTS- REGEL KOM- MUNE			FØLER X			JOD 5. TONE	RØNNE DYR		
SAMMEN- SLUT- NING FODAGRA			NORD NEWTON	TESLA PARTI	OMRÅDE 1000		FISK DEN 2. UKJENTE		
									STØRE- PARTI

LØSNINGER

Kryssord nr 7

VINNERNE: Hanna Eidem, Ski, og Kjell Bertheussen, Larkollen. Premien er hver sin boksjekk på kr. 500. Vi gratulerer!

Quiz

1. Mexico
2. En million
3. Et avsnitt/kapittel i Koranen
4. Samisk håndverk
5. Fire (Markus Rooth, tikamp; kvinnelaget i håndball; Jakob Ingebrigtsen, 5000 m friidrett; Solfrid Koanda, vektløfting)
6. Pakistan / Islamabad
7. Jarlsberg
8. Journalist og programleder i NRK
9. Trær
10. Katt
11. Spiker
12. Kjøttmeis
13. Boligsparing for ungdom
14. Sigrid Undset
15. Hispaniola

Kvar fredag publiserer me ein nettquiz på utdanningsnytt.no. Her finn du nye og tidlegare quizar: utdanningsnytt.no/tag/quiz

BLADENE VÅRE

Utdanningsforbundet gir ut medlemsblad og fire tidsskrifter. Alle publikasjonene er redaksjonelt uavhengige og redigeres etter Redaktørplakaten og Vær Varsomplakatens regler for god presseetikk.

Som medlem i Utdanningsforbundet kan du få medlemsbladet Utdanning på papir eller digitalt. Neste utgave kommer 4. oktober.

I tillegg kan du velge ett av disse tidsskriftene kostnadsfritt:

MIN SIDE

Administrer abonnementene dine på www.udf.no/min-side eller kontakt medlemservice om du har spørsmål medlem@udf.no, tlf.: 24 14 20 00

Ikke medlem, men ønsker abonnement?
Send e-post til: abonnement@utdanningsnytt.no

UTDANNINGSFORBUNDET

Besøksadresse: Hausmanns gate 17, Oslo
Postadresse: Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo. Telefon: 24 14 20 00

Velkommen til Hurdalsjøen Hotell & Spa, Utdanningsforbundets eget hotell

Rabatt for Utdanningsforbundets medlemmer og familie:

890,- pr. natt i dobbeltrom

690,- pr. natt i enkeltrom

Frokost inkludert

Vi tilbyr spa med oppvarmet basseng, badstuer og behandlinger.
Hotellet har flere uteaktiviteter som egen badestrand, kanoer,
pedalbåter, SUP-brett, EL-sykler, frisbeegolf, boulebane m.m.
Velkommen til vakre Hurdalsjøen!

Book ditt neste opphold på tlf.: 63 95 96 00, eller e-post: post@hurdalsjoen.no